

Saamelaislukion

Opiskelijahuollon suunnitelma

Utsjoen kunta

Saamelaislukion opiskelijahuollon suunnitelma 2011–

Opiskelijahuollon suunnitelma on tarkoitettu oppilaille ja heidän huoltajilleen, opettajille sekä muille oppilashuoltotyötä tekeville ohjeeksi ja yhteiseksi käytänteeksi erilaisissa oppilashuoltoon liittyvissä asioissa.

Oppilashuollon työryhmä

Layout: Studio Borga

Painatus: Waasa Graphics 2011

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	5
2	OPISKELIJAHUOLLON TEHTÄVÄT JA TAVOITE.....	6
2.1	Opiskelijahuollon tehtävät.....	6
2.2	Tavoite.....	6
3	OPISKELIJAHUOLTO UTSJOEN SAAMELAISLUKIOSSA	7
3.1	Opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano.....	7
3.2	Opiskelijahuollolliset kokoukset	7
3.3	Työnjako.....	7
3.4	Asioiden tuominen käsiteltäväksi	8
3.5	Kirjaaminen.....	8
3.6	Tiedonsiirto.....	8
3.7	Eri kieli- ja kulttuuriryhmien huomioiminen.....	8
3.8	Lukion hyvinvointi.....	8
4	YHTEISTYÖ	9
4.1	Kodin ja koulun välinen yhteistyö.....	9
4.2	Opiskelijahuollon yhteistyö kodin, koulun, opiskelijahuollon palvelujen tai muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkoston kanssa.....	9
4.3	Oppilaitosten välinen yhteistyö	10
5	OPISKELIJAHUOLTO.....	11
5.1	Kouluruokailu.....	11
5.2	Opiskeluterveydenhuolto	11
5.3	Sosiaalityöntekijä	12
5.4	Psykiatrinen erikoissairaanhoitaja ja koulupsykologi	12
5.5	Muut psykososiaaliset palvelut	12
5.6	Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut	13
5.7	Opintososiaaliset palvelut	13
5.8	Vakuutusturva	13
6	VARHAISEN PUUTTUMISEN MALLI UTSJOEN SAAMELAISLUKIOSSA	14
6.1	Aineenopettajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa	14
6.2	Ryhmänohjaajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa	15
6.3	Opinto-ohjaajan tehtävät ennalta ehkäisevässä opiskelijahuollossa.....	15
6.4	Apulaisrehtorin tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa	16
6.5	Opiskelijaterveydenhoitajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa....	16
6.6	Sosiaalityöntekijän tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa.....	16
7	OPISKELUN YLEINEN, TEHOSTETTU JA ERITYINEN TUKI	17
7.1	Yleinen tuki.....	17
7.2	Tehostettu tuki ja erityinen tuki	17
8	ONGELMA- JA KRIISITILANTEET	18
8.1	Opettajan/lukion henkilöstön vaitiolovelvollisuus/ilmoitusvelvollisuus.....	18

8.2	Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta sekä suunnitelma sen ehkäisemiseksi ja toimintaohjeet	18
8.2.1	Kiusaamisen tasot	18
8.2.2	Kiusaamisen ehkäisyn toimintaohje	18
8.2.3	Vakava väkivaltatilanne tai sen uhka koulussa	19
8.3	Päihteiden ja huumaavien aineiden käyttö	20
8.4	Omaisuusrikosten selvittäminen	22
8.5	Rasismi	22
8.6	Seksuaalinen häirintä	22
8.7	Mielenterveysongelmat	22
8.7.1	Masennus	22
8.7.2	Syömishäiriöt	23
8.8	Kriisitoimintasuunnitelma	23
8.8.1	Koulujen kriisiryhmä	24
8.8.2	Kriisisuunnitelmaan perehdyttäminen	24
8.8.3	Yhteistyötahot kriisitilanteissa	24
8.8.4	Kriisivalmiuden ylläpitäminen	24
8.8.5	Yleiset toimintaperiaatteet kriisitilanteissa	25
8.8.6	Toimintamalleja eri kriisitilanteissa	25
8.8.7	Kriisin käsittely ja jälkihoito koulussa	27
8.8.8	Muulla tapahtuneen kriisin käsittely	28
9	LAINSÄÄDÄNTÖÄ	29
9.1	Opiskelijahuollon käsite ja ohjaavat normit	29
9.2	Ilmoitusvelvollisuus	29
9.3	Salassapito ja tietosuoja	29
9.4	Erityistä tukea säätelevät lait ja asetukset	30
9.5	Erityistä tukea ylioppilastutkinnossa koskevat säädökset	31
9.6	Opiskelijan ja huoltajan oikeudet ja velvollisuudet	31
9.7	Opiskelijan vaikutusmahdollisuudet lukiossa	32
	LIITTEET	33

1 JOHDANTO

Opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskeluhyvinvoinnin ylläpitoa, ennaltaehkäisevää toimintaa sekä opiskelijoiden ja vanhempien tukena olemista opiskeluun liittyvissä kysymyksissä. Hyvin toimiakseen opiskelijahuolto vaatii monialaista yhteistyötä, halun toimia opiskelijoiden ja heidän vanhempiensa tukena sekä uskoa siihen, että vaikeisiin ja tunteita nostattaviin asioihin voidaan löytää yhdessä ratkaisut. Tyypillisiä huolenaiheita ovat oppimiseen liittyvät ongelmat, psykososiaaliset, psykosomaattiset ja terveyteen liittyvät vaikeudet.

Opiskelijahuolto huolehtii oppimisen perusedellytyksistä, joita ovat opiskelijan fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Fyysinen hyvinvointi tarkoittaa mm. oppimisympäristön terveellisyydestä ja turvallisuudesta huolehtimista sekä ravitsemuksellisesti monimuotoista ruokailua. Psyykinen hyvinvointi edellyttää kunkin opiskelijan hänen omien edellytystensä mukaista etenemistä opinnoissa sekä tarvittaessa henkilökohtaisen ohjauksen järjestämistä kehitysvaiheeseen sopivalla tavalla. Sosiaalisesta hyvinvoinnista huolehditaan tukemalla sosiaalisia valmiuksia, edistämällä ryhmäytymistä, estämällä kiusaamista ja kannustamalla osallisuuteen ja yhteisvastuuseen.

Tavoitteena on, että opiskelijahuolto on osa lukion arkea ja perustoimintoja, joihin kuuluvat ennaltaehkäisevä työ, kriisityö, huolen puheeksi ottaminen sekä ongelmiin puuttuminen. Opiskelijahuollon toiminnasta ja toiminnan periaatteista tiedotetaan opiskelijoille ja vanhemmille, lukion henkilöstölle ja yhteistyöverkostolle.

Opiskelijahuolto toteutuu moniammatillisena yhteistyönä Utsjoen kunnassa.

2 OPISKELIJAHUOLLON TEHTÄVÄT JA TAVOITE

2.1 Opiskelijahuollon tehtävät

Opiskelijalla on oikeus saada riittävät ja tarpeitaan vastaavat palvelut. Opiskelijahuollon tehtävänä on omalta osaltaan huolehtia monipuolisesti nuorten fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista. Hyvinvointi on kasvun, kehityksen ja oppimisen perusta. Pääpainon tulee olla ennalta ehkäisevässä toiminnassa. Opiskelijahuollon työkenttänä on tunnistaa oppimisen esteitä ja vaikeuksia sekä muita nuorten elämään liittyviä ongelmia. Tavoitteena on varhain ja nopeasti puuttua ilmaantuviin ongelmiin. Lisäksi opiskelijahuollon tavoite on luoda turvallinen ja terve oppimis- ja työympäristö. Kodin ja koulun välinen yhteistyö tulee ohjaavien normien mukaan järjestää siten, että moniammatillinen yhteistyöverkosto auttaa tarvittaessa perheitä opiskelijoiden koulunkäyntiä ja hyvinvointia koskevissa kysymyksissä.

2.2 Tavoite

Tavoite

Hyvinvoiva ja tasapainoinen nuori, joka etenee opinnoissaan kykyjensä ja tavoitteidensa mukaisesti hyvinvoivassa opiskeluyhteisössä.

Hyvinvointia edistävät tekijät

- Opiskelijaa tuetaan kasvamaan aktiiviseksi toimijaksi opiskeluyhteisössä.
- Kaikki opiskeluyhteisössä toimivat vastaavat opiskelijahuollosta.
- Luottamuksellisuus, nuoren ja hänen huoltajiensa kunnioittaminen.
- Opiskeluyhteisö on nuoresta välittävä, myönteiset mahdollisuudet tunnustava ja niiden toteutumista tukeva.
- Opiskeluympäristö on turvallinen ja terveellinen.
- Kouluyhteisön hyvinvoinnin jatkuva arviointi ja kehittäminen.
- Eri toimijoiden hyvä yhteistyö koulun sisällä ja ulkopuolella.
- Kodin ja koulun hyvä yhteistyö.
- Nivelvaiheen hyvä yhteistyö.

Varhainen tuki

- Aineenopettaja ohjaa ja tukee opiskelijaa oman aineensa suorittamisessa ja antaa tarvittaessa tukiopetusta.
- Ryhmänohjaaja seuraa opiskelijan opintojen edistymistä ja on tarvittaessa yhteydessä huoltajiin.
- Opinto-ohjaaja suunnittelee opiskelijan kanssa opintoja tukevia toimenpiteitä ja muuttaa tarvittaessa opintosuunnitelmaa.
- Opiskelijahuoltoryhmä arvioi opiskelijan tuen tarvetta.
- Terveydenhoitaja tekee terveystarkastuksen ja teettää opiskelijalla erilaisia seulontakyselyitä.
- Opinto-ohjauksen kurssilla teetetään opiskelijalle lukiseula.

Varhainen puuttuminen

- Ryhmänohjaaja tai joku muu tuo opiskelijan asian opiskelijahuoltoryhmän käsittelyyn. Silloin käsittelyyn osallistuu myös opiskelija ja mahdollisesti myös huoltaja.
- Lukiseulassa esiin nousevat opiskelijat ohjataan erityisopettajan vastaanotolle.
- Terveydenhoitaja/lääkäri kirjoittaa opiskelijalle lähetteen asianmukaisiin terveydenhuollon palveluihin.

Kriisitilanteet

- Kriisitilanteet hoidetaan oppilaitoksen ohjeistuksen mukaisesti.

3 OPISKELIJAHUOLTO UTSJOEN SAAMELAISLUKIOSSA

Vastuu opiskelijahuollosta kuuluu osaltaan kaikille opiskeluyhteisössä työskenteleville. Utsjoen saamelaislukiossa toimii moniammatillinen opiskelijahuoltoryhmä.

Opiskelijahuoltoa koordinoidaan ja kehitetään opiskelijahuoltoryhmässä, jonka toiminnasta vastaa lukion apulaisrehtori. Opiskelijahuoltoryhmän jäsenet vastaavat kukin oman alansa asiantuntemuksesta. Opiskelijahuoltoryhmä toimii yhteistyössä opiskelijan, huoltajan ja eri viranomaisten sekä kuntoutuksesta vastaavien asiantuntijoiden kanssa.

3.1 Opiskelijahuoltoryhmän kokoonpano

- apulaisrehtori, toimii puheenjohtajana
- rehtori
- opinto-ohjaaja
- opiskelijaterveydenhoitaja
- sosiaalityöntekijä
- ryhmäohjaaja omaa ryhmäänsä tai ryhmänsä opiskelijaa käsittelevässä kokouksessa
- opiskelija ja mahdollisesti hänen huoltajansa opiskelijaa koskevissa neuvotteluissa
- tarpeen mukaan muita jäseniä.

3.2 Opiskelijahuollolliset kokoukset

- Opiskelijahuoltoryhmä kokoontuu vähintään kerran jakson aikana.
- Ohjausryhmä- tai ikäryhmäkohtaisia kokouksissa kartoitetaan opiskelijoiden tilanne ryhmäohjaajan kanssa ja sovitaan toimenpiteistä. Neljäntä vuositasa seurataan tehostetusti.
- Opiskelija- ja perheneuvottelut ovat kokonaisvaltaisia keskusteluja, joissa voidaan käydä läpi mm. poissaolot, opintomenestys, harrastukset ja muu nuoren elämäntilanne. Opiskelija- ja perheneuvottelussa on lukiosta oltava läsnä vähintään kaksi henkilöä, joista toisen tulee olla opiskelijahuoltoryhmän jäsen.
- Ennaltaehkäisevänä opiskelijahuollona voidaan järjestää perheneuvottelu eri kieli- ja kulttuuriryhmistä tai erityiskouluista tulevien opiskelijoiden ja heidän perheidensä kanssa lukion alkuvaiheessa.
- Nivelvaiheyhteistyön kannalta olennaisen tiedon siirrosta huolehtivat lukion ja peruskoulun opinto-ohjaajat keskenään.
- Opiskelijahuoltoryhmän omaa toimintaa arvioiva ja kehittävä kokous pidetään vähintään kerran lukuvuodessa.

3.3 Työnjako

- Puheenjohtaja kutsuu kokouksen koolle, kokoaa etukäteen kokouksessa käsiteltävät asiat ja tiedottaa siitä ryhmälle ja vastaa tietojen kirjaamisesta.
- Aineenopettaja ohjaa ja tukee opiskelijaa oman aineensa opiskelussa sekä antaa tarvittaessa erityistukea tai tukiopetusta. Aineenopettaja myös havainnoi opiskelijaa oppituntien aikana ja informoi ryhmäohjaajaa mahdollisista poissaoloista ja huolestuttavasta käyttäytymisestä.
- Ryhmäohjaaja on ryhmänsä opiskelijoiden lähiohjaaja, joka perehdyttää opiskelijat lukion käytäntöihin ja toimintatapoihin. Hän tutustuu ryhmänsä opiskelijoihin, haastattelee heitä, seuraa heidän opintojensa etenemistä ja poissaoloja. Seurantaan hän voi käyttää erityisiä lomakkeita esim. huolen vyöhykkeet. Hän on tarvittaessa yhteydessä opiskelijoiden huoltajiin. Ryhmäohjaaja tapaa ryhmänsä säännöllisesti ja tiedottaa ajankohtaisista asioista. Ryhmäohjaaja tuo opiskelijoidensa asioita opiskelijahuoltoryhmän käsittelyyn.
- Opinto-ohjaaja käy nivelvaiheen tiedonsiirtokeskustelut lähettävän yläkoulun opinto-ohjaajan kanssa ja välittää lukio-opiskelun asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot opettajille. Opinto-ohjaaja suunnittelee opiske-

lijän ja OHR:n kanssa opintoja tukevia toimenpiteitä ja muuttaa tarvittaessa opintosuunnitelmaa. Hän ohjaa opiskelijan tarvittaessa erityisopettajalle ja ammatinvalintapsykologille. Hän toimii ryhmänohjaajan ja aineenopettajan tukena opiskelijan ohjaukseen ja kasvuun liittyvissä asioissa. Opinto-ohjaaja ohjaa opiskelijaa ammatinvalinnassa ja jatko-opintojen suunnittelussa.

3.4 Asioiden tuominen käsiteltäväksi

Opiskelijahuoltoryhmän kokouspäivät ilmoitetaan etukäteen kaikille opettajille, jotta he voivat ilmoittaa ryhmän jäsenille opiskelijoiden mahdollisista ongelmista. Puheenjohtaja tuo asiat kokouskutsussaan opiskeluhuoltoryhmän jäsenille tiedoksi ennen kokousta.

3.5 Kirjaaminen

Yksittäisen nuoren asiassa kirjataan asian esille tuoja, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet, seuranta ja vastuuhenkilö(t). Kirjausten avulla voidaan seurata asian käsittelyvaiheita. Muistiot säilytetään lukitussa tilassa. Liitteenä (liite 5) malli muistiosta.

Opiskelijahuoltotiedot kuuluvat perusopetus- ja lukiolakien erityissäännösten ja julkisuuslain perusteella ehdottomasti salassa pidettäviksi, samoin kuin terveydentila- ja sosiaalihuoltotiedot, psykologiset testit ja soveltuvuuskokeet sekä harrastustoimintaa, elintapoja, perhe-elämää ja muita henkilökohtaisia oloja koskevat tiedot.

Opiskelijahuoltotiedot ovat kokonaisuudessaan sivullisilta salassa pidettäviä. Salaspidosta voidaan poiketa huoltajan suostumuksella, joka on syytä pyytää kirjallisena.

3.6 Tiedonsiirto

Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä tietoja voidaan lain mukaan siirtää opiskelijahuollosta vastaavien henkilöiden välillä salassapitovelvollisuuden estämättä. Näin ollen opiskelijan tietoja voidaan siirtää hallintokuntien välillä sivistystoimesta sosiaali- ja terveystoimeen. Tärkeimpänä tulee olla opiskelijan etu ja oikeusturva sekä parhaan mahdollisen avun tai hoidon mahdollistaminen. Terveyden- tai sosiaalihuoltoon liittyvät toimenpiteet kirjaa vain terveydenhoitohenkilöstö, psykologi tai sosiaalityöntekijä sähköiseen Effica- asiakastietojärjestelmään.

3.7 Eri kieli- ja kulttuuriryhmien huomioiminen

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumiseksi on tärkeää käyttää ammattitulkkiä tarvittaessa. Puolueeton ja virallinen ammattitulkki mahdollistaa tiedon oikean välittämisen opiskelijahuollolisissa asioissa.

3.8 Lukion hyvinvointi

Hyvinvointiin voidaan liittää monia eri ulottuvuuksia kuten henkinen, sosiaalinen, aineellinen ja poliittinen. Todellisen hyvinvoinnin voidaan ajatella olevan kiinteässä yhteydessä yksilön omavoimaisuuteen. Se tarkoittaa, että yksilö itse määrittelee omaa elämäänsä, kehittää kykyjään ja valitsee tekemisensä. Hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden toteutumisessa keskeisinä ilmiöinä ovat aktiivinen osallisuus ja toimijuus. Terveys on tärkeä voimavara hyvinvoinnin mahdollistajana.

Lukiossa pyritään tekemään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen nuorten kouluterveyskysely. Hyvinvointi- ja kouluterveyskyselyjen tuloksia tulee tarkastella osana koulun kehittämistä. Lukiossa voidaan tehdä omia viihtyvyyteen, työskentelyolosuhteisiin ja jaksamiseen liittyviä kyselyjä. Opiskelijoiden seurantaan voidaan käyttää erityisiä lomakkeita esim. huolen harmaat vyöhykkeet. Opiskelijahuoltoryhmä arvioi toimintaansa jatkuvasti.

4 YHTEISTYÖ

4.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Lukio on velvollinen olemaan aloitteellinen myönteisen yhteistyön käynnistämässä ja ylläpitämässä huoltajien kanssa. Yhteistyö huoltajien kanssa alkaa jo perusopetuksen yhdeksäsluokkalaisten hakeutuessa lukio-opintoihin. Huoltajat saavat yhdeksännen luokan vanhempainilloissa tietoa siitä, mitä siirtymävaihe merkitsee nuorelle ja minkälaisia haasteita ja mahdollisuuksia lukio-opinnot tarjoavat.

Lukio-opintojen aikana huoltajat saavat tietoa siitä, mitä lukiossa opiskelu käytännössä tarkoittaa ja miten aine- ja kurssivalinnat vaikuttavat ylioppilaskirjoituksiin sekä jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Saadun tiedon avulla huoltajat voivat ohjata nuoria tekemään voimavarojensa mukaisia opiskeluohjelmia.

Nuoren opiskelun ja hyvinvoinnin tukemisen tärkeimmät yhteistyökumppanit lukiolle ovat huoltajat. Siksi lukioista otetaan yhteyttä kotiin, jos opiskelijalla on luvattomia poissaoloja, opinnot eivät etene normaalisti tai ilmenee muita huolestuttavia asioita. Opiskelijan mahdollisesti tarvitsemat tukipalvelut suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja opiskelijahuoltoryhmän kanssa. Yhteistyössä korostetaan aikuistuvan nuoren ja täysi-ikäisen opiskelijan omaa itsenäisyyttä ja vastuullisuutta opiskelustaan.

Yhteistyön muodot

- opiskelijahuollosta tiedotetaan lukuvuoden alussa opiskelijoille jaettavassa tiedotuslehtisessä, lukion www-sivuilla ja vanhempainilloissa
- erilaiset opiskelijahuoltoa koskevat kyselyt huoltajille ja opiskelijoille
- ryhmänohjaaja ja tarvittaessa myös opinto-ohjaaja, apulaisrehtori, terveydenhoitaja tai aineenopettaja voivat ottaa yhteyttä huoltajaan
- ryhmänohjaaja jakaa opiskelijalle kunkin jakson päättyessä jaksotodistuksen, johon alaikäisen huoltajalta pyydetään allekirjoitus
- ryhmänohjaaja voi järjestää erillisiä huoltajatapaamisia
- huoltajille järjestetään lukiolla tapahtumia ja tilaisuuksia
- huoltajia rohkaistaan ottamaan yhteyttä lukioon
- huoltajia kutsutaan mukaan opiskelijahuoltoryhmän kokouksiin
- pikaviestit
- poissaolojen seuraaminen
- ajan tasalla olevat opintosuoritukset ja lukujärjestykset.

Täysi-ikäinen opiskelija voi kieltää tietojensa antamisen huoltajilleen/vanhemmilleen.

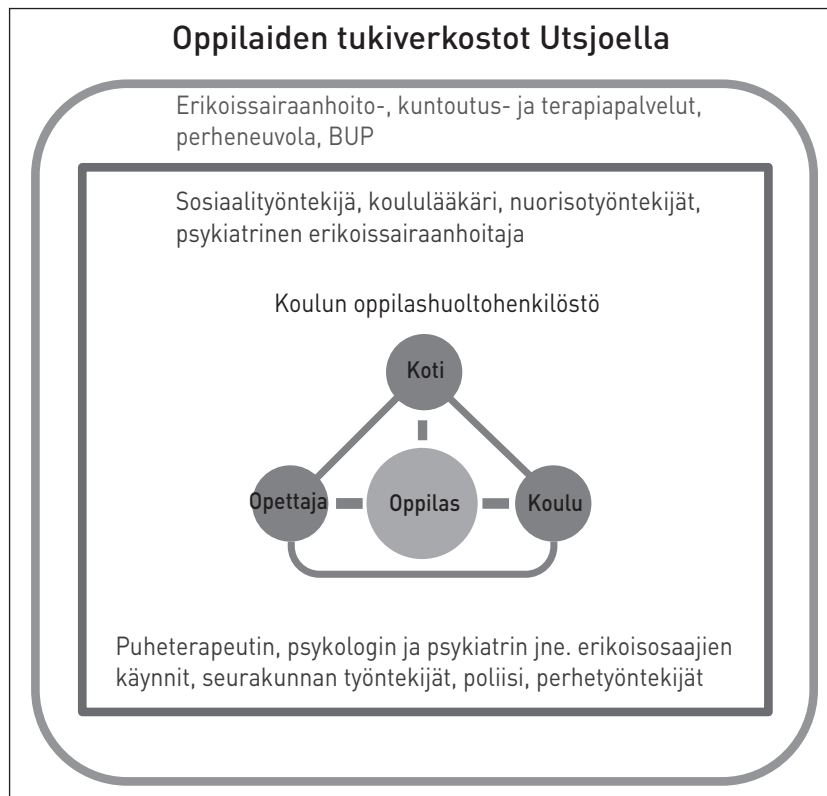
4.2 Opiskelijahuollon yhteistyö kodin, koulun, opiskelijahuollon palvelujen tai muiden asiantuntijoiden ja paikallisten tukiverkostojen kanssa

Moniammatillisen yhteistyön perustana ovat luottamukselliset ja avoimet välit kodin ja koulun välillä, sillä huoltajien suostumus tietojen käyttämisestä heidän lastaan koskevissa asioissa on välttämätöntä. Moniammatillisessa yhteistyössä noudatetaan aina kutakin ammattiryhmää koskevaa lainsäädäntöä salassapidosta ja tiedonsaannista. Opiskelijoita koskevia tietoja käsiteltäessä noudatetaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain salassapitovelvoitetta. Viranomaisen palveluksessa oleva ei saa paljastaa mitään asiakirjan salassa pidettävää sisältöä tai tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä, eikä virassaan toimiessaan tietoonsa saamaa seikkaa, josta lailla on säädetty salassapitovelvollisuus. Tällaisia tietoja ovat mm. psykologiset testaukset, oppilashuoltoa ja erityisopetusta koskevat asiakirjat, koesuoritukset, todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja. Asiakirjat on säilytettävä ja arkistoitava arkistointiohjeiden mukaisesti.

Opiskelijahuolto perustuu luottamukselliseen ja vastuulliseen yhteistyöhön kotien kanssa. Vanhemmat ovat mukana alusta alkaen lasta koskevissa neuvotteluissa.

Koulun ja kodin yhteistyön toimivuus on pohja myös opiskelijahuollon ja kodin yhteistyön toimivuudelle. Koteihin tiedotetaan kaikista opiskelijaan liittyvistä opiskelua koskevista asioista ja opettaja pitää säännöllisesti yhteyttä vanhempiin ja käy arviointikeskusteluja vanhempien kanssa. Lisäksi vanhemmat osallistuvat opintosuunnitelman tekemiseen.

Kodit toimivat koulun lisäksi yhteistyössä eri asiantuntijoiden kanssa opiskelijan opiskelun tukemiseksi. Opiskelijoita ohjataan tarvittaessa saamaan tukea, hoitoa ja kuntoutusta nuorille suunnatuista palveluista. Moniammatillista yhteistyötä tehdään opiskelijahuoltoryhmän lisäksi myös koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyön tueksi voidaan laatia toimintamalleja erilaisiin ongelmatilanteisiin.

4.3 Oppilaitosten välinen yhteistyö

Nuoren siirtyessä perusasteelta lukioon, tai siirtyessä oppilaitoksesta toiseen, lähettävän ja vastaanottavan oppilaitoksen oppilaanohjaajat käyvät luottamukselliset tiedonsiirtopalaverit. Siirrettävä tieto perustuu opiskelijan/huoltajan antamaan tiedonsiirtolupaan. Terveystietolomakkeesta.

Nivelvaiheessa siirretään opetuksen ja ohjauksen järjestämisen kannalta olennainen tieto. Näitä tietoja ovat mm.

- poikkeuksellisen suuri poissaolojen määrä
- opiskeluun liittyvät erityispiirteet yläkoulussa (esim. lukivaikeudet ja oppimisvaikeudet) ja
- opiskeluun järjestämiseen vaikuttavat psykososiaaliset tekijät.

Perusopetus – lukio

Perusopetuksen oppilashuoltoryhmä kokoaa kevätlukukaudella lukioon hakeneista oppilaista opiskelun järjestämisen kannalta olennaisen oppilashuollollisen tiedon. Samalla oppilaanohjaaja tarkistaa, ketkä huoltajista ovat antaneet tiedonsiirtoluvan. Vastaanottavan lukion oppilaanohjaaja sopii siirtopalaverin ajankohdan lähettävän koulun oppilaanohjaajan kanssa. Viimeistään ennen koulun alkua lukiossa pidettävään palaveriin voidaan kutsua myös tulevat ryhmänohjaajat.

5 OPISKELIJAHUOLTO

5.1 Kouluruokailu

Lukiolain mukaan opiskelijalla on oikeus maksuttomaan ateriaan päätoimisissa opinnoissa niinä työpäivinä, joina opetussuunnitelma edellyttää opiskelijan läsnäoloa koulutuksen järjestäjän osoittamassa koulutuspaikassa.

5.2 Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuolto toimii kattavasti, tasa-arvoisesti ja tasavertaisesti kohdellen opiskelijoita sekä heidän yksilölliset että ympäristön tarpeet huomioon ottaen.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on koko lukioyhteisön hyvinvoinnin ja opiskelijoiden terveyden edistäminen sekä terveen kasvun ja kehityksen tukeminen yhteistyössä opiskelijoiden, opettajien, opiskelijahuollon muun henkilöstön ja vanhempien kanssa.

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on ylläpitää ja parantaa opiskelijoiden hyvinvointia

- edistämällä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta
- edistämällä opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä
- järjestämällä matalan kynnyksen terveyden- ja sairaanhoitopalveluja opiskelijoille.

1. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta toiminnoilla, jotka kohdistuvat oppilaitoksen fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön.

Opiskeluympäristön terveellisyyttä edistetään

- seuraamalla ja parantamalla fyysisiä opiskeluolosuhteita ja niiden turvallisuutta
- edistämällä tukea antavan ja vuorovaikutteisen oppimisilmapiirin syntymistä
- tukemalla opintojen järjestämistä hyvinvointinäkökohdat huomioiden
- tukemalla opiskeluyhteisöjen toimivuutta antamalla niiden käyttöön terveydenhuollon asiantuntija-apua ja toimimalla aktiivisessa yhteistyössä hyvinvoinnin edistämiseksi
- lisäämällä opiskelijoiden omien yhteisöjen tietoisuutta toimintansa vaikutuksista jäsentensä hyvinvointiin, terveyteen ja opiskelukykyyn.

2. Opiskeluterveydenhuolto edistää opiskelijoiden terveyttä ja opiskelukykyä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden alueella lisäämällä opiskelijan itsehoidon ja elämänhallinnan taitoja ja valmiuksia.

Tavoitteeseen päästään opiskelijoihin kohdistuvalla toiminnalla, jolla

- lisätään opiskelijoiden tietoja ja taitoja oman terveyden ylläpitämisessä ja edistämässä sekä itsehoidossa
- tuetaan opiskelijoita psyykkisesti ja sosiaalisesti näissä elämänvaiheen erityistilanteissa
- vahvistetaan opiskelijoiden opiskelutaitoja
- kiinnitetään huomiota ja seurataan, että opiskelijat saavat riittävästi opintojen ohjausta ja apua opiskeluvaikeuksissa.

3. Opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on järjestää terveyden- ja sairaanhoitopalveluita. Opiskeluterveydenhuollon palvelut sisältävät opiskelijoiden kansanterveyslain nojalla järjestettävät terveyden- ja sairaanhoidon palvelut mukaan lukien suun terveydenhuollon sekä perusterveydenhuollon osana toteutettavat mielenterveyden palvelut. Varhainen puuttuminen ongelmiin ja asianmukaisiin tuki- ja hoitopalveluihin ohjaaminen on tärkeää. Hyvä ja joustava yhteistyö erikoissairaanhoidon ja muiden erityispalveluiden tuottajien kanssa on osa sairaanhoidon palveluiden järjestämistä. Tämän lisäksi opiskeluterveydenhuoltoon voidaan sisällyttää erikoissairaanhoidon palveluita, mikäli ne katsotaan taroituksenmukaisiksi.

Opiskeluterveydenhuollossa työskentelevät huolehtivat siitä, että oppilaitoksessa suoritetaan terveydellisten olojen valvontatarkastus säännöllisin välein. Tähän osallistuvat lisäksi opiskelu- ja ympäristö-, työterveyshuollon, opetustoimen sekä opiskelijoiden edustajat. Tarkastuksen raportti toimitetaan kunnan tekniseen toimeen.

Opiskeluterveydenhuollon henkilöstö osallistuu omalta osaltaan oppilaitoksen kriisi- valmiuden sekä palo- ja pelastussuunnitelman suunnitteluun, käytännön harjoitukseen ja seurantaan.

Opiskelijan terveyttä ja hyvinvointia seurataan yksilöllisten terveystarkastusten ja suunnitelmien avulla. Tarkastusten tulokset kirjataan opiskelijan omaan terveyskertomukseen potilasasiakirjaohjeiden mukaisesti.

Terveystarkastukset lukioissa

- terveydenhoitajan terveystarkastus kaikille 2. opiskeluvuotena
- lääkärintarkastus kaikille 2. opiskeluvuotena
- muut lääkärin- ja terveydenhoitajantarkastukset tarvittaessa.

5.3 Sosiaalityöntekijä

Utsjoella ei ole koulukuraattoria, mutta kunnan sosiaalityöntekijä tekee myös koulun sosiaalityötä. Tavoitteena on tukea opiskelijoiden koulunkäyntiä, lisätä sosiaalista hyvinvointia ja myönteistä kokonaiskehitystä. Sosiaalityöntekijä osallistuu lukion opiskelijahuoltoryhmään ja tapaa opiskelijoita lukiossa.

Opiskelija, vanhemmat tai opettaja, voivat ottaa sosiaalityöntekijään yhteyttä, jos nuorella on pulmia opiskeluissa, kaverisuhteissa tai hänen elämässään tapahtuu muutoksia. Sosiaalityöntekijän keskeisimmät työmuodot ovat keskustelutuen tarjoaminen, yhteistyöneuvottelut eri tahojen kanssa sekä erilaisten tukitoimien järjestäminen.

Sosiaalityöntekijä osallistuu yhteistyössä koulun muun henkilökunnan kanssa erilaisten ongelmatilanteiden selvittelyyn ja ohjaa opiskelijan/hänen perheensä tarvittaessa myös muiden tukipalvelujen piiriin (esim. sosiaalitoimi, nuorten psykiatriset palvelut). Sosiaalityöntekijän palvelut ovat luottamuksellisia.

5.4 Psykiatrinen erikoissairaanhoitaja ja koulupsykologi

Psykiatrinen erikoissairaanhoitaja on tavoitettavissa tarpeen mukaan. Sairaanhoitajan työn tavoitteena on opiskelijoiden psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen.

Koulupsykologin palvelut ostetaan tarvittaessa Inarin kunnalta ja ne ovat osa perustason mielenterveyspalveluita. Koulupsykologin työn tavoitteena on opiskelijoiden hyvinvoinnin ja sujuvan opiskelun edistäminen. Tavallisia psykologille hakeutumisen syitä ovat elämäntilanteeseen, mielenterveyteen ja oppimiseen liittyvät pulmat. Koulupsykologin palvelut ovat luottamuksellisia.

5.5 Muut psykososiaaliset palvelut

Kunnan ja seurakunnan nuorisotyö tarjoaa utsjokisille nuorille monenlaisia palveluja. Utsjoen kirkonkylällä on yksi kunnan ja yksi seurakunnan nuorisotila, joissa nuorilla on mahdollisuus ohjattuun vapaa-ajantoimintaan. Nuorisotilat on suunnattu pääasiassa alle 18-vuotiaille nuorille. Ohjatun toiminnan tavoitteena on nuoren kasvun tukeminen.

Lastensuojelu on yksi kunnan palveluista, jonka tarkoituksena on lasten ja heidän perheidensä auttaminen sosiaalityön keinoin. Lastensuojelun tavoitteena on lapsen ja perheen hyvinvointi. Lapsilla, nuorilla sekä heidän perheillään on mahdollisuus saada tukea silloin, kun voimavarat eivät riitä erilaisista elämäntilanteista

selviytymiseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, poliisin ja seurakunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevilla henkilöillä on lastensuojelulaissa säädetty velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleista lastensuojelun tarpeessa olevista lapsista lastensuojeluviranomaisille.

5.6 Työ- ja elinkeinotoimiston palvelut

Utsjoen työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa lukiolaiselle mahdollisuuden maksuttomaan ammatinvalintapsykologin ohjaukseen. Tavallisesti lukion opinto-ohjaaja suosittelee opiskelijalle ammatinvalinnanpsykologille ajan varaamista, mutta lukiolainen voi myös itse varata ajan. Ammatinvalinnanohjausta käytetään erityisesti silloin, jos opiskelijalla on jokin ammatinvalintaa rajoittava sairaus tai erityinen vaikeus uranvalinnassa. Myös lukion keskeyttävät opiskelijat ohjataan ammatinvalintapsykologille, jotta he saisivat tukea uuden opiskelupaikan valintaan. Keskeyttävien opiskelijoiden jälkihjaukseen osallistuvat usein myös ne nuorten neuvojat, jotka vastaavat alle 25-vuotiaiden vailla ammatillista tutkintoa olevien ohjauksesta. Työ- ja elinkeinotoimiston koulutusneuvonnasta vastaava työntekijä käy lukiossa kertomassa abiturienteille työnhausta ja muista palveluista.

5.7 Opintososiaaliset palvelut

Opintososiaalisia palveluja ovat mm. erilaiset taloudelliset tuet, vakuutukset sekä oppilaitoksessa tarjottava ateria. Opiskelijalla on mahdollisuus saada opintotukea: opintorahaa, -lainaa sekä opintotuen asumislisää. Oppilaitoksen tehtävä on tiedottaa opiskelijalle Kelan etuuksista. Oppilaitos seuraa opintojen etenemistä, ilmoittaa siinä ilmenevistä häiriöistä ja opintojen päättymisestä Kelalle. Lisätietoja Kelan toimistosta sekä Kelan internetsivuilta www.kela.fi.

Opintorahaa voi hakea 17 vuotta täyttänyt opiskelija. Opintorahan suuruus määräytyy iän, asumismuodon, vanhempien tulojen ja elatusvelvollisuuden mukaan. Opintoraha on veronalaista tuloa.

Asumislisää maksetaan opiskelukuukausilta opiskeluasunnon asumismenoihin. Asumislisän määrä on 80 prosenttia hyväksyttävistä asumismenoista.

Opintolainan valtiontakaus myönnetään hakemuksesta opintorahaa saavalle. Jos lainatakaus myönnetään, opiskelija hakee opintolainaa valitsemaltaan pankilta. Pankki päättää lainan myöntämisestä. Opiskelija sopii pankin kanssa korosta ja takaisinmaksusta. Osa koroista (1%) maksetaan jo opintotukiaikana.

Kaikilla opiskelijoilla on iästä ja tuloista riippumatta oikeus koulumatkatukeen koulumatkoille kun

- yhdensuuntainen koulumatka opiskelijan asunnolta oppilaitokseen on vähintään 10km
- koulumatkan kustannukset ovat yli 54 euroa.

Opiskelija maksaa itse matkastaan aina vähintään 43 euroa kuukaudessa. Koulumatkatuki myönnetään pääsääntöisesti julkisen liikenteen käytöstä aiheutuneisiin kustannuksiin. Oppilaitos tiedottaa opiskelijoille oikeudesta saada koulumatkatukea, tarkistaa hakemuksessa ja ostotodistuksessa annetut tiedot sekä toimittaa hakemukset Kelan paikallistoimistoon.

5.8 Vakuutusturva

Lukion opiskelijat on myös vakuutettu tapaturmien varalta. Oppilaitoksen vakuutus turvaa opiskeluajan ja koulumatkat.

6 VARHAISEN PUUTTUMISEN MALLI UTSJOEN SAAMELAISLUKIOSSA

Varhainen puuttuminen lukion opiskelijahuollossa on moniammatillista yhteistyötä, jolla varmistetaan se, että nuoret eivät lukio-opintojensa aikana syrjäydy. Syrjäytymisen merkitsee uhkaa paitsi nuorelle, myös hänen perheelleen ja koko lähipiirilleen. Myös yhteiskunnan kannalta panostus nuorten hyvinvointiin ja nuorten syrjäytymisen estämiseen on sekä itseisarvo että välttämättömyys.

Varhainen puuttuminen on opiskelijahuollon keskeisin tehtävä ja sen toteuttaminen on opiskelijahuollossa riittävästi resursoitava ja toimintatavat tulee tarkistaa ja päivittää jokaisen lukuvuoden alussa, jotta uudet toimijat tietävät koulun käytänteet.

Varhaiselle puuttumiselle lukion opiskelijahuollossa on laadittu seuraava toimintamalli. Laaditussa mallissa esitellään varhainen puuttuminen ja avun tarjoaminen lukio-opiskelijalle eri toimijoiden tehtäväkuvauksina.

6.1 Aineenopettajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. Turvallisen oppimisympäristön luominen

2. Poissaolojen seuranta

- mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ilmoitus ryhmänohjaajalle
- tukiopetuksesta huolehtiminen sairaudesta johtuvien poissaolojen yhteydessä.

3. Oppimisvaikeuksien havainnointi

- aineenopettajan tehtävä selvittää syyt opiskelijan heikkoon koulumenestykseen ja kartoittaa avun ja tuen tarve
- tukiopetuksesta huolehtiminen erityisesti ennen uusintakoetta.

4. Alisuoriutumisen ehkäisy

- aineenopettajan tehtävä on opetustyön ohella havainnoida opiskelijoiden yleistä hyvinvointia ja pyrkiä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa reagoimaan syrjäytymisen ensi merkkeihin
- huolen herätessä aineenopettaja keskustelee opiskelijan kanssa ja selvittää avun tarpeen, mikäli opiskelijaa on helppo lähestyä ja hän on valmis keskustelemaan vaikeuksistaan tai heikosta opiskelumotivaatiostaan aineenopettajan kanssa
- tarvittaessa yhteistyö opinto-ohjaajan ja/tai apulaisrehtorin kanssa opiskelijan auttamiseksi.

6.2 Ryhmänohjaajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. HOPS:in laadinnassa avustaminen

- ryhmänohjaaja auttaa ryhmänsä opiskelijoita HOPS:in laatimisessa ja tarkistaa, että opiskelijan opintosuunnitelma tukee yo-tutkintoon valmistautumista
- ryhmänohjaaja on oman ryhmänsä opiskelijoiden tavoitettavissa kerran viikossa yhteisesti sovittuna ajankohtana
- ryhmäohjaaja käy vähintään kerran lukukaudessa jokaisen ryhmänsä opiskelijan kanssa ohjauskeskustelun, jonka tarkoituksena on selvittää opiskelijan opintojen edistyminen suunnitellulla tavalla ja varmistaa opiskelumotivaation säilyminen.

2. Opintojen edistymisen seuranta

- aiheettomiin poissaoloihin puuttuminen
- ryhmän ohjaajan tehtävä on jaksojen päättyessä jaksotodistuksen perusteella selvittää opintojen edistyminen ja käynnistää tukitoimet oppimisvaikeuksissa olevien ryhmänsä opiskelijoiden auttamiseksi.

3. Yhteydenottaminen huoltajiin ongelmien ilmetessä

- ennen yhteydenottoa on asiasta ainakin vaikeissa tapauksissa syytä keskustella opinto-ohjaajan tai apulaisrehtorin kanssa.

4. Vaikeissa ongelmissa opiskelijan asioiden siirtäminen

- opinto-ohjaajalle tai/ja
- apulaisrehtorille tai/ja
- opiskelijahuoltoryhmälle tai/ja
- sosiaalityöntekijälle tai/ja
- terveydenhoitajalle.

6.3 Opinto-ohjaajan tehtävät ennalta ehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. Opinto-ohjaajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

- opinto-ohjaajalla on päävastuu opiskelijoiden opintojen ohjauksesta ja hän antaa yksittäisohjausta jokaiselle ohjauksen tarpeessa olevalle opiskelijalle
- opinto-ohjaaja teettää opinto-ohjauksen tunnilla opiskelijalle lukiseulan (liitteet 1–4)
- opinto-ohjaaja ohjeistaa ryhmänohjaajat opiskelijoiden HOPS:ien laatimiseen
- huolehtii erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden opintojen ohjauksesta
- siirtää tarvittaessa opiskelijan asioiden hoitamisen opiskelijahuoltotyöryhmälle tai tapauksesta riippuen jollekin sen jäsenistä
- opinto-ohjaaja vastaa kahta tutkintoa suorittavan opiskelijan yhdistelmäopintojen suunnittelusta yhdessä opiskelijan ja ammattioppilaitoksen opinto-ohjaajan kanssa

2. Ryhmänohjauksen koordinointi

- opinto-ohjaajan huolehtii ryhmänohjaustuntien tiedotteet ja pitää ryhmänohjaajille tiedotuspalaverin ennen ryhmänohjaustuntia
- jaksojen päättyessä opinto-ohjaaja pitää kullekin vuosiluokalle erikseen ryhmänohjaajapalaverin, jossa selvitetään tuen tarpeessa olevat opiskelijat ja sovitaan tukitoimien osalta tehtävien jaosta ryhmänohjaajan ja opinto-ohjaajan välillä.

6.4 Apulaisrehtorin tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. Opiskelijahuollon koordinointi.
2. Moniammatillisen opiskelijahuoltotyöryhmän työskentelyn suunnittelu luku-
vuosittain.
3. Opiskelijahuollon toiminnan arviointi yhdessä toimijoiden kanssa.

6.5 Opiskelijaterveydenhoitajan tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. Terveystarkastusten pitäminen säädetyn aikataulun mukaisesti.
2. Opiskelijaterveydenhoitaja esittelee opiskelijahuoltotyöryhmälle ne opiskelijaa koskevat asiat, jotka ovat opetuksen järjestämisen kannalta tarpeelliset siirtää sosiaali- ja terveystoimen ja opetustoimen välillä.
3. Opiskelijaterveydenhoitaja seuraa kouluterveyskyselyn tuloksia, tekee niistä yhteenvedon ja raportoi opiskelijahuoltotyöryhmää niissä esille tulevista asioista. Valitsee kouluterveyskyselyjen pohjalta painopistealueet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

6.6 Sosiaalityöntekijän tehtävät ennaltaehkäisevässä opiskelijahuollossa

1. Sosiaalityöntekijä tiedottaa omasta työstään opiskelijoille ja tekee oman työnsä näkyväksi.
2. Sosiaalityöntekijällä on säännöllinen vastaanottoaika.
3. Sosiaalityöntekijä kartoittaa oppilaan ongelmatilannetta ja tukee myös oppilaan huoltajia kasvatustyössä yhdessä muiden tukeen ja hoitoon osallistuvien tahojen kanssa.

7 OPISKELUN YLEINEN, TEHOSTETTU JA ERITYINEN TUKI

Opiskelijoille annettava tuki jaetaan (perusopetuksen strategian mukaisesti) kolmeen osa-alueeseen: yleiseen tukeen, tehostettuun tukeen sekä erityiseen tukeen. Opiskelijalle annettavan tuen tavoitteena on ennaltaehkäistä opiskeluun liittyvien ongelmien muodostumista varhaisen tuen periaatteiden mukaisesti sekä turvata opiskelun jatkuvuus kaikissa tilanteissa.

7.1 Yleinen tuki

Yleinen tuki on kaikille opiskelijoille tarvittaessa annettavaa tukea. Erityisopetuksen antamiseen riittää opettajan, erityisopettajan ja opiskelijan sekä tarvittaessa huoltajien kanssa käytävä keskustelu. Mikäli yleisistä tukijärjestelyistä huolimatta opiskelija ei etene odotetulla tavalla, ollaan yhteydessä huoltajaan ja käsitellään oppilaan asiaa oppilashuoltoryhmässä. Tämän arvion pohjalta suunnitellaan tehostetun tuen määrä ja muodot.

7.2 Tehostettu tuki ja erityinen tuki

Tehostetun tuen avulla tuetaan oppimista sekä ehkäistään opiskelijan, vuorovaikutustaitojen ja kehitykseen liittyvien ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasaantumista. Tuki ja sen toteutuminen tulee suunnitella ja kirjata. Välineenä käytetään oppimissuunnitelmaa, johon kirjataan mm. tavoitteet ja tehostetun tuen muodot. Tehostetun tuen toteuttamisessa on tärkeää rakentaa koulunkäyntimahdollisuus joustavasti oppilaan tarpeista lähtien. Tehostettua tukea suunniteltaessa on huomioitava etenkin fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö sekä tarvittavat tukipalvelut ja materiaalit niin, että opiskelijalla on täysipainoinen mahdollisuus opiskeluun ja kasvuun. Seurannassa on hyvä asettaa realistiset aikatavoitteet, joiden aikana pyritään saavuttamaan asetetut tavoitteet. Liitteenä (6) erityisen pedagogisen tuen suunnitelma.

Erityistä tukea saavat ne opiskelijat, jotka ovat jo perusopetuksessa otettu/siirretty erityisen tuen piiriin. Oppimissuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja erityisen tuen muodot.

8 ONGELMA- JA KRIISITILANTEET

Tässä esitellään yleiset periaatteet ja toimintamallit kriisien ratkaisemisessa.

8.1 Opettajan/lukion henkilöstön vaitiovelvollisuus/ ilmoitusvelvollisuus

Pääsääntöisesti opettaja / lukion henkilöstö on vaitiovelvollinen opiskelijaa koskevista henkilökohtaisista asioista, jotka ovat tulleet ilmi opiskelijan ja/tai hänen huoltajansa kahdenkeskisissä keskusteluissa. Jos tiedot koskevat opetuksen asianmukaista järjestämistä, on opettajalla / oppilaitoksen henkilöstön edustajalla oikeus keskustella asiasta muiden opetus- ja opiskelijapalveluhenkilöstön edustajien kanssa.

Jos sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, poliisitoimen tai seurakunnan palveluksessa taikka luottamustoimessa oleva henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan saanut tietää ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta olevasta lapsesta, hänen on ilmoitettava asiasta viipymättä sosiaalitoimelle. Lastensuojelulaki 13.4.2007/417:25§

8.2 Kiusaaminen, häirintä ja väkivalta sekä suunnitelma sen ehkäisemiseksi ja toimintaohjeet

Utsjoen kunnan kouluissa ei tule sallia eikä hyväksyä häirintää, kiusaamista eikä väkivaltaa. Siihen on puututtava nopeasti ja tehokkaasti. Opettajien tulee kirjata kiusaamistapaukset erilliselle lomakkeelle.

Häirinnän ja lievän väkivallan ennaltaehkäisy ja niihin puuttuminen tapahtuvat samalla tavalla kuin kiusaamisen ennaltaehkäisy ja siihen puuttuminen.

8.2.1 Kiusaamisen tasot

Yksilötasolla kiusatuksi joutumisen riskiä lisäävät yksilölliset tekijät, kuten ulkoinen olemus, temperamentti, perhe- ja kasvatustausta. Selkeimmin kiusatuksi joutumista ennustavat arkuus, epävarmuus ja huono itsetunto. Toisaalta kiusatuksi voi joutua kuka tahansa.

Vaikka suurin osa opiskelijoista ei tosiasiansa hyväksy kiusaamista, he tulevat ryhmässä muodostuneiden ääneen lausumattomien normien paineessa myötäilleeksi sitä – tai vaienneeksi. Kiisaamistilanteessa on löydetty seuraavia rooleja: kiusattu, kiusaaja, apuri, kannustaja, puolustaja ja hiljainen hyväksyjä. Iän myötä ryhmänormit muuttuvat yhä enemmän kiusaamisen hyväksyviksi. Kiisaamiseen puuttuminen on tehokkainta siellä, missä kyseinen ryhmä on koolla ja missä kiusaaminen tapahtuu.

Fyysinen ympäristö (oppilaitoksen koko, tilojen sijoittuminen, viihtyisyys) sekä ilmapiiri ja kulttuuri (työskentelyilmapiiri, kasvatuskulttuuri, kiusaamiseen liittyvät asenteet) ovat yhteydessä kiusaamiseen. Selkeät oppimistavoitteet, motivoituneisuus ja työrauha tunneilla vähentävät kiusaamista.

Työrauhaongelma on asia, joka haittaa tehokasta opiskelua tai opiskelijan itsehallinnan kehittämistä. Se on käyttäytymistä, joka häiritsee opettamista tai oppimista, loukkaa toisten oikeutta opiskella, aiheuttaa psykologista tai fyysistä uhkaa tai tuhoaa ympäristöä tai rikkoo yhteiskunnan moraalialia tai lakeja vastaan.

8.2.2 Kiisaamisen ehkäisyn toimintaohje

Kaikki eivät ole vastuussa kiusaamisesta, mutta kaikki ovat vastuussa sen lopettamisesta. Tehokkainta on puuttuminen monella tasolla samanaikaisesti. Avoin ilmapiiri, yhteisöllisyys, välittäminen ja keskinäinen kunnioittaminen ovat keskeisiä kiusaamisen ehkäisemisessä.

- Jokaisen opettajan ja ryhmänohjaajan velvollisuus on havainnoida mahdollisia kiusaamistapauksia ja käydä niistä selvittämiskeskustelut. Opiskelijan, vanhemman tai koulun muun työntekijän on kiusaamisen havaittuaan ilmoitettava asiasta välittömästi joko kiusaajan tai kiusatun ryhmänohjaajalle.
- Selvittämiskeskustelut: ryhmänohjaaja ja opettaja kuulevat erikseen kiusattua ja kiusaajaa. Nuoria pyydetään keskustelemaan asiasta kotona huoltajien kanssa ja asiaan palataan noin viikon sisällä. Ryhmänohjaaja ottaa yhteyttä asianosaisten huoltajiin tarkoituksena miettiä keinoja kiusaamisen lopettamiseksi, ei syyllisten etsimiseksi. Sovitaan seurannasta.
- Keskustelu koulussa yleisellä tasolla. Kerrotaan, että kiusaamista on esiintynyt käymättä läpi tapauksen yksityiskohtia. Käydään läpi kiusaamisen vastainen ohjeistus.
- Kiusaamisen edelleen jatkuessa asia tuodaan opiskeluhuoltoryhmän käsiteltäväksi.
- Oppilaskunnalla ja opiskelijoilla on tärkeä rooli kiusaamisen ehkäisyssä. Jokaisella opiskelijalla on velvollisuus ilmoittaa näkemästään tai kokemastaan kiusaamisesta ryhmänohjaajalleen tai apulaisrehtorille.

Esille tulevat kiusaamistapaukset ja niiden selvittely dokumentoidaan ”ilmoitus tapahtuneesta” -lomakkeella (liite7). Täytetyt lomakkeet säilytetään lukitussa tilassa. Lukiossa toteutettavalla hyvinvointikyselyllä kartoitetaan kolmen vuoden välein ilmeneekö oppilaitoksessa kiusaamista. Uusien lukiolaisten vanhempia informoidaan toimintamallista vanhempainillassa.

8.2.3 Vakava väkivaltatilanne tai sen uhka koulussa

Rehtori toimittaa poliisille kunnan koulujen pohjapiirroksot ja huolehtii niiden päivittämisestä esim. remonttien jälkeen.

Jos kouluun kohdistuu konkreettinen väkivallan uhka, tulee henkilön, joka näkee tapahtuman, hälyttää paikalle poliisi sekä tarvittaessa ambulanssi ja noudattaa poliisin antamia ohjeita. Väkivallan uhrille tulee antaa ensiapua heti, kun se vaaratta on mahdollista. Jos tekijä on tuntematon tai lähtee pakoan, on hänen tunto-merkkinensä tarkoin havainnoitava ja kerrottava poliisille. Jos tekijä jää koulun alueelle, tulee oppilaiden pysytellä valvotusti luokissa, kunnes poliisi tulee paikalle. Jos tilanne on edelleen uhkaava, oppilaat on kiireesti evakuoitava koulun alueelta noudattaen mahdollisuuksien mukaan onnettomuustilanteiden varalta tehtyä poistumissuunnitelmaa. Tilanteen lauettua koulun kriisitilanteiden valmiusryhmä käynnistää tarvittavat jälkihuoltotoimenpiteet.

Toimintamalli aseellinen uhkan ja pommiuhkan varalle

- Välitön yhteys hätäkeskukseen 112.
- Selostetaan uhka tai tapahtunut teko hätäkeskukseen, vastataan sieltä esitettyihin kysymyksiin ja toimitaan saatujen ohjeiden mukaan.
- Älä ruuhkauta hätäkeskusta, ensimmäinen soittaja on todennäköisesti vielä ”langoilla”.
- Keskusradiolla kuulutetaan oppilaita ja opettajia pysymään luokissaan. Ilmoitetaan, että hätäilmoitus on tehty. Tilannetta rauhoitetaan toistamalla kuulutus lyhyesti sopivin, esim. 5–10 minuutin, välein.
- Luokkien tai tilojen ovet lukitaan ja pyritään estämään uhkaajan pääsy niihin tiloihin, missä on ihmisiä.
- Opettaja EI SAA jättää missään vaiheessa oppilaita yksin, vaan hänen on suojeltava ja turvattava heitä.
- Suojassa pysytään, kunnes keskusradion kautta tai muulla selkeällä ja luotettavalla tavalla ilmoitetaan, että vaara on ohi ja tuolloin toimitaan annettavien ohjeiden mukaan.
- Mikäli mahdollista poliisi ja rehtori kartoittavat tilanteen ja sopivat toimenpiteistä.
- Poliisin ensisijainen toimintamalli on saada mahdollisimman nopeasti kosketus tekijään tai uhkaajaan ja pysäyttää hyökkäys. Poliisi eristää ja suojaa sekä tarvittaessa evakuoit.
- Tiedottamisesta koulun sisällä vastaa koulun rehtori.
- Medialle tiedottamisesta vastaa poliisi.

- Jälkityö: Riippuen siitä, kuinka tilanne on päätynyt, joko pidetään tiedotustilaisuus välittömästi oppilaille ja huoltajille tai pyydetään tarvittaessa kriisiapua muilta viranomaisilta.

Ohjeet oppilaille

Oppilaille annetaan yhden kerran lukuvuoden aikana lyhyt asiallinen informaatio vakavan väkivallanteen varalta luonnollisessa yhteydessä, osana muuta aihealueeseen liittyvää tiedotusta tai opetusta.

- Jos oppilas näkee tai kuulee välittömästi tai pian tapahtumassa olevasta aseellisesta väkivallanteesta siitä tulee ilmoittaa opettajalle tai hätäkeskukseen 112.
- Vältettävä ruuhkauttamasta hätäkeskusta.
- Jos oppilas on tapahtuman tai uhan alkaessa opetustilassa, tulee hänen pysyä siellä.
- Oppilaan tulee aina toimia opettajan ja/tai keskusradion kautta saamiensa ohjeiden mukaan.
- Jos oppilas on avoimen pää- tai hätäuloskäynnin välittömässä läheisyydessä, tulee hänen poistua rakennuksesta ja hakeutua turvaan, jos uhka tai teko on koulun sisällä.
- Jos oppilas on välitunnilla, tulee koulualueelta poistua ja hakeutua turvaan, jos uhka tai teko on koulun sisällä.
- Jos oppilas on koulun ulkopuolella, ei koulualuetta saa lähestyä, mikäli on kuullut väkivallanteesta tai uhasta koululla.
- Koulualueella ja sen ulkopuolella ei tule kokoontua suuriin ryhmiin, on hakeuduttava turvaan kotiin tai muualle sisätiloihin ja ryhdyttävä kuuntelemaan viranomaistiedotteita radiosta.

Pommiuhka

- Välitön yhteys hätäkeskukseen 112.
- Mikäli pommiuhassa on aikaraja, oppilaat ja henkilökunta siirtyvät väistöpaikkaan liikuntasaliin.
- Mikäli pommiuhka on välitön, toimitaan poliisin antamien ohjeiden mukaan.
- Väistöpaikassa odotetaan tilanteen kehittymistä.
- Tilanteen päättyttyä joko jatketaan koulua tai oppilaat päästetään kotiin.
- Muutoin toimitaan soveltuvin osin, kuten aseellisen uhan tilanteessa.
- Samana päivänä järjestetään tiedotustilaisuus tapahtumasta oppilaille ja huoltajille.
- Seuraavana päivänä järjestetään keskustelutilaisuus tapahtuneesta.
- Tiedottamisesta koulun sisällä vastaa rehtori.
- Medialle tiedottamisesta vastaa poliisi.

8.3 Päihteiden ja huumaavien aineiden käyttö

Opiskelijahuolto puuttuu sekä oppilaan omaan että hänen lähiympäristössään havaittuun, kehitykselle vahingolliseen, päihteiden/huumeiden käyttöön.

1. Oppilaalla tai oppilaan perheessä on päihdeongelma/huumeongelma

- opiskelija kertoo itse
- vanhemmilta/läheisiltä saadaan tietoja/havaintoja
- opettaja havaitsee itse
- muuta kautta saatu tieto

Jos opiskelija ottaa asian esille, ole rohkea ja ota selvää. Keskustele oppilaan kanssa. Älä jää yksin miettimään, vaan kaikissa tapauksissa ota yhteys opiskelijahuolto-ryhmän jäsenen.

2. Opiskelija tavataan päihtyneenä tai huumausaineiden vaikutuksen alaisena koulussa

Jos opiskelija tulee päihtyneenä tai huumausaineiden vaikutuksen alaisena kouluun, etsi työpariksi lähin aikuinen ja kirjaa tapahtumat. Keskustele oppilaan kanssa ja arvioi hänen tilanteensa. Jos tilanne edellyttää, vie opiskelija terveydenhoitajalle/terveyskeskukseen. Jos sekavasti käyttäytyvä opiskelija kieltäytyy koulun toimenpiteistä, kutsu koululle poliisi.

- Tiedota aina alaikäisen huoltajalle ja pyydä häntä noutamaan päihtynyt opiskelija kotiin.
- Tiedota tapahtuneesta apulaisrehtorille ja ryhmänohjaajalle.
- Tarvittaessa apulaisrehtori lähettää opiskelijan koulusta kotiin.

3. Huumeiden/päihteiden kaupittelu koulualueella

Jos havaitset tai epäilet huumeita kaupiteltavan koulualueella tai sen välittömässä läheisyydessä, ilmoita välittömästi poliisin päivystysnumeroon 112.

4. Tupakointi

Utsjoen kunta työpaikkana on savuton kunta. Lukio on nuoren työpaikka.

- 10 § (19.8.1994/765) Tupakkatuotetta tai tupakointivälinettä ei saa elinkeinotoiminnassa myydä eikä muutoin luovuttaa henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi.
- 12 § (19.8.1994/765) Tupakointi on kielletty oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla.

Koulussa, koulualueella ja sen välittömässä läheisyydessä, kouluaikana tai koulunkäyntiin liittyvissä tilaisuuksissa ei saa tupakoida eikä käyttää tai pitää hallussaan mitään tupakointivälineitä päihteitä eikä huumeita.

Mitä teen, jos

1. Näen tai saan tiedon, että alaikäisellä oppilaalla on tupakkatuotteita koulussa?

- Pyydä oppilasta luovuttamaan tupakkatuotteet opettajalle.
- Jos ei vapaaehtoisesti luovuta, opettaja ei voi ottaa tupakkatuotteita väkisin pois. Myöskään tarkastusta esim. oppilaan laukkuun ei saa tehdä.
- Ole yhteydessä oppilaan huoltajaan.
- Opettaja ei saa tuhota hänelle luovutettuja tupakkatuotteita, vaan ne tulee luovuttaa oppilaan huoltajalle.
- Mahdollisuus käyttää koulun ojentamiskeinoja.

2. Näen täysi-ikäisellä opiskelijalla tupakkatuotteita oppilaitoksessa?

- Laki ei kiellä täysi-ikäisiltä tupakkatuotteiden hallussapitoa oppilaitoksessa.
- Voit ainoastaan muistuttaa, että tupakointi oppilaitoksen alueella on kielletty.

3. Alaikäinen oppilas käyttää tupakkatuotteita koulun alueella kouluaikana

- Määrää häntä lopettamaan.
- Pyydä oppilasta luovuttamaan tupakkatuotteet opettajalle.
- Jos ei vapaaehtoisesti luovuta, opettaja ei voi ottaa tupakkatuotteita väkisin pois. Myöskään tarkastusta esim. oppilaan laukkuun ei saa tehdä.
- Ole yhteydessä oppilaan huoltajaan.
- Opettaja ei saa tuhota hänelle luovutettuja tupakkatuotteita, vaan ne tulee luovuttaa oppilaan huoltajalle.
- Mahdollisuus käyttää koulun kurinpitokeinoja.
- Mikäli oppilas toistuvasti käyttää tupakkatuotteita vastoin kieltoa, on asiasta mahdollista tehdä tutkintapyyntö poliisille. Poliisi tutkii, onko oppilas syyllistynyt tupakointirikkomukseen.

4. Täysikäinen käyttää tupakkatuotteita oppilaitoksen alueella

- Määrää häntä lopettamaan.
- Mahdollisuus käyttää koulun kurinpitokeinoja.
- Mikäli opiskelija toistuvasti käyttää vastoin kieltoa, on asiasta mahdollista tehdä tutkintapyyntö poliisille. Poliisi tutkii, onko opiskelija syyllistynyt tupakointirikkomukseen.

Koulumatkalla tupakointiin ei voida koulun ojentamiskeinoin puuttua. Koulumatka ei ole koulun toimintaa.

8.4 Omaisuusrikosten selvittäminen

Toisen/koulun omaisuuden varastaminen tai tarveleminen

- apulaisrehtori/opettaja sekä joku opiskelijahuoltoryhmään kuuluva keskustelee asianomaisten kanssa ja tarvittaessa kirjaa tapahtumat
- tapahtuneesta otetaan aina yhteys alaikäisen huoltajaan
- tarvittaessa pyydetään konsultaatiota poliisilta
- opiskelija korvaa aiheuttamansa vahingon.

Omaisuusrikoksista ilmoitetaan poliisille

- murron tapahduttua tai arvokkaan omaisuuden kadottua
- jos kadonneen tavaran epäillä olevan opiskelijan repussa tai taskussa eikä hän suostu yhteistyöhön, pyydetään poliisi paikalle.

8.5 Rasismi

Periaatteet

Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Loukkaavaa käyttäytymistä ei hyväksytä, vaan siihen puututaan välittömästi. Loukkaavana käytöksenä pidetään mm. nimittelyä, haistattelua, rasististen viestien esittämistä, kieltäytymistä työskentelemästä toisen kanssa, eristämistä jne.

Kun rasistista käytöstä ilmenee

- Selvitä tapahtumien kulku tarkasti eri osapuolia ja mahdollisia silminnäkijöitä kuullen.
- Kirjaa tapahtumat paperille.
- Ota tarvittaessa yhteys osapuolien koteihin puhelimitse ja tapaamalla.
- Mikäli tilanne jatkuu tehdään ilmoitus poliisille.

Rasistiset merkit

Rasistiset merkit ovat kiellettyjä koulussa ja oppilaan henkilökohtaisessa omaisuudessa. Tekijä vastuutetaan poistamaan koulun tai toisten omaisuuteen tehdyt merkit.

Erityiset alakulttuurit

Jos epäilet nuoren kuuluvan johonkin hänen turvallisuutensa vaarantavaan alakulttuuriin, kerro havainnoistasi opiskelijahuoltoryhmälle.

8.6 Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä liittyy sanalliseen häirintään, kuten ulkonäön kommentointiin, ehdotteluihin ja nimittelyihin, häiritsevään kosketteluun, sekä puhelimen tai netin välityksellä lähetettyihin häiritseviin seksuaalisiin viesteihin.

Utsjoen kunnan kouluissa ei tule sallia minkäänlaista opiskelijoiden välistä eikä aikuisen ja opiskelijan välistä seksuaalista häirintää. Seksuaalisesta häirinnästä tavoitetulle oppilaalle määrätään koulussa erikseen sovittu rangaistus, joka kirjataan ja asiasta ilmoitetaan opiskelijan huoltajalle.

Lapsen/Nuoren seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja perheessä tapahtuvaan pahoinpitelyyn tai kaltoinkohteluun liittyvissä kysymyksissä on otettava yhteyttä sosiaalitiöntekijään ja tarvittaessa tehtävä lastensuojeluilmoitus.

8.7 Mielensterveysongelmat

8.7.1 Masennus

Jokaisen ihmisen elämään kuuluvat olennaisena osana surut ja masentavat asia, joiden työstäminen kestää aikansa. Sen lisäksi on myös masennusta, josta on syytä huolestua. Nuorten masennus on kuitenkin usein niin monimuotoista, että se saattaa

jäää huomaamatta. Oireisiin voi liittyä välinpitämättömyyttä omasta terveydestä ja turvallisuudesta sekä runsasta päihteiden käyttöä.

Nuoren masennuksen mahdollisia oireita

- itkuisuus, elämänilon puute
- yksinäisyys
- voimattomuus, väsymys, uniongelmat
- syömisiongelmat
- tarkkaavaisuusongelmat.

Kun havaitset opiskelijassa masennuksen merkkejä

- Ilmaise huolesi hänelle ja keskustele tilanteesta hänen kanssaan. Tärkeää on ilmaista opiskelijalle, että hänestä välitetään.
- Tarvittaessa kerro asiasta opiskelijahuoltoryhmälle. Opiskelijahuoltoryhmässä voidaan sopia, kuka opettajista tarvittaessa ottaa yhteyttä opiskelijan huoltajiin ja/tai ohjaa opiskelijan terveyden-hoitajalle, psykologille, lääkärille.

8.7.2 Syömishäiriöt

Syömishäiriöt (anorexia nervosa ja bulimia nervosa) ovat yleisimpiä nuorten mielen-terveysongelmia. Rajanveto vakavan syömishäiriön ja lievempien ongelmien välillä ei ole helppoa. Suuri osa syömiseen liittyvistä ongelmista ovat kuitenkin ohimeneviä. Syömishäiriöistä kärsivä on usein hyvä, tunnollinen ja täydellisyyteen pyrkivä opiskelija.

Syömishäiriön mahdollisia tunnusmerkkejä

- laihtuminen tai pakkomielteellinen tarve laihtua
- liikunnan voimakas lisääntyminen
- sellaisten tilanteiden välttäminen, joissa joutuu syömään muiden kanssa
- eristäytyminen, levottomuus, masennus.

Kun havaitset opiskelijassa syömishäiriön merkkejä

- kerro havainnoistasi opiskelijalle, vanhemmille, ryhmänohjaajalle
- ohjaa opiskelija kouluterveydenhoitajalle, jolla on keskeinen rooli opiskelijan hoitoon ohjaamisessa.

Mikäli havaitset opiskelijassa muiden mielenterveysongelmien merkkejä, käänny terveydenhoitajan tai jonkun muun opiskelijahuoltoryhmän jäsenen puoleen opiskelijan hoitoon ohjaamiseksi.

8.8 Kriisitoimintasuunnitelma

Kriisisuunnitelmalla tarkoitetaan yleensä **varautumista koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin tai muutoin traumaattisiin tilanteisiin.**

Onnettomuus, läheisen tai tuttavan kuolemantapaus, itsemurha, väkivaltainen tapahtuma ovat kriisitilanteita, joita niin aikuiset kuin lapsetkin voivat joutua kohtamaan. Tällaiset vaikeat tapahtumat ovat aina voimakkaita stressitilanteita. Opettajat ovat avainasemassa nuorten kriisitilanteiden tunnistamisessa.

Kriisitilanteissa lapset ja nuoret tarvitsevat aina aikuisen tukea, tietoa ja ohjausta, koska heillä on vielä vähän elämäkokemusta ja puutteelliset keinot selviytyä vaikeista tilanteista.

Riskitilanteiden tunnistaminen ja tuen antaminen edellyttävät aktiivisuutta sekä opettajakunnalta että oppilashuoltohenkilöstöltä.

8.8.1 Koulujen kriisiryhmä

Kriisityö soveltuu luontevasti koulujen oppilashuoltoryhmän työhön. Siksi kunkin koulun kriisiryhmänä toimii koulun oppilashuoltoryhmä. Koulujen rehtori tai apulaisjohtaja toimii kriisiryhmän vetäjänä. Tarvittaessa kriisiryhmää täydennetään kunnan kriisityöryhmällä.

Koulun kriisiryhmän tehtävänä on

- kirjata ryhmän sisäinen työnjako ja vastuuketju
- selvittää kriisitilanteissa tärkeät yhteistyötahot
- perehdyttää koulun henkilöstö järjestämällä koulutusta ja hankkimalla kirjallisuutta
- tiedottaa suunnitelmasta oppilaille tai opiskelijoille, vanhemmille sekä yhteistyökumppaneille
- organisoida toiminta kriisitilanteissa
- huolehtia välittömästä henkisen tuen tarpeesta sekä mahdollisista jatkotoimista
- arvioida kriisitilanteissa toteutettuja toimia ja tehdä kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset
- pitää kriisisuunnitelma ajan tasalla (päivittää yhteystiedoissa tai koulun olosuhteissa tapahtuneet muutokset)
- ylläpitää kriisivalmiutta perehdyttämällä uudet työntekijät kriisisuunnitelmaan sekä järjestämällä koko henkilöstölle vuosittain siihen liittyvää tiedotusta ja koulutusta.

8.8.2 Kriisisuunnitelmaan perehdyttäminen

Koulun kriisivalmius edellyttää koko koulun henkilöstön perehdyttämistä. Kaikilla koulun työntekijöillä tulee olla valmiudet toimia kriisitilanteessa, koska kuka tahansa voi kohdata sen ensimmäisenä. Myös oppilaille ja opiskelijoille tulee olla valmiudet toimia erilaisissa hätätilanteissa, kuten onnettomuus, tulipalo, säteilyvaara tms. Kriisisuunnitelmaan perehdyttäminen tapahtuu opettajankokouksissa, koulutus- tai keskustelutilaisuuksissa jne.

Opettajilla on keskeinen rooli oppilaiden tai opiskelijoiden selviytymisen tukemisessa, koska he kohtaavat heidät lähes päivittäin. Siksi heillä olisi hyvä olla valmiudet sekä kriisitilanteiden välittömään kohtaamiseen että henkisen tuen antamiseen. Opettajat voivat kuitenkin tarvita oppilashuoltohenkilöstön ja/tai muiden erityistyöntekijöiden apua oppilaiden tai opiskelijoiden surun tai järkytyksen kohtaamisessa ja käsittelyssä.

8.8.3 Yhteistyötahot kriisitilanteissa

Kriisitilanteissa tarvitaan nopeaa toimintaa, siksi **hätänumero** ja yhteistyötahot tulisi olla tiedossa ennen kuin mitään tapahtuu. Kullekin koululla työskentelevälle opettajalle ja avustajalle annetaan koulun **kriisiryhmän yhteystiedot** sekä muut tarpeelliset puhelinnumerot. Kriisitilanteissa tärkeitä auttajia ovat mm. poliisi, palo- ja pelastus-toimi, terveyskeskus, lastensuojelu, kunnan kriisiryhmä, Inarin kunnan kasvatus- ja perhe-neuvola, sosiaalitoimi ja seurakunta.

Ammattiauttajat neuvovat, miten keskustella lasten ja nuorten kanssa ja miten tukea heidän selviytymistään. Tarvittaessa koulu voi pyytää apua esimerkiksi kunnan kriisiryhmältä tai terveyskeskuksesta.

8.8.4 Kriisivalmiuden ylläpitäminen

Kriisisuunnitelma päivitetään ja käydään läpi henkilöstön kanssa vuosittain, kouluvuoden alkaessa. Koulussa tulee järjestää vuosittain palo- ja pelastusharjoitukset, joihin osallistuvat sekä työntekijät että oppilaat. Näissä tilanteissa voidaan harjoitella sekä fyysisen että psyykkisen ensiavun antamista. Lisäksi henkisen tuen antamisen valmiuksia voidaan sisällyttää esimerkiksi terveystiedon opetukseen.

Kriisisuunnitelma on käytännön työväline, joka elää ja kehittyy ajan myötä. Yhteystiedot päivitetään säännöllisin väliajoin ja toimintaohjeita muutetaan ja parannetaan kokemusten karttuessa. Koulujen kokemusten mukaan erilaisten kriisitilanteiden myötä toimintaohjeet konkretisoituvat ja selkiytyvät. Suunnitelmaa täydennetään, jos ilmenee uusia, joihin ei aiemmin ole osattu varautua.

8.8.5 Yleiset toimintaperiaatteet kriisitilanteissa

Keskeinen vastuuhenkilö kriisitilanteissa on koulun toimintaa johtava rehtori tai apulaisjohtaja, joka organisoii toimintaa kriisitilanteessa. Koulun johdolla on tiedotusvastuu median ja muiden tahojen yhteydenottoihin.

Kriisitilanteissa ensisijainen toimintavastuu on ensiksi läsnä olevalla aikuisella. Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä apulaisrehtorille.

1. Apulaisrehtori selvittää

- ketä asia koskee
- mitä on tapahtunut ja missä
- miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään.

2. Apulaisrehtori kutsuu tarvittaessa kriisiryhmän avukseen. Ensivaiheen jälkeen on tärkeää, että koulun kriisiryhmä kokoontuu sopimaan tukitoimista: miten koulussa toimitaan välittömän psyykkisen tuen varmentamiseksi ja miten asiasta tiedotetaan koteihin.

3. Opettajakuntaa ja muuta koulun henkilökuntaa informoidaan tapahtuneesta.

Opettajat saavat ohjeita asian käsittelystä luokissa – huhujen ehkäiseminen, oikean tiedon antaminen.

Koska tilanteen voi ensimmäisenä kohdata myös oppilas tai opiskelija, heidän on hyvä tietää, mistä koulussa saa apua. Tiedottaminen koteihin edellyttää sitä, että koululla on kaikkien huoltajien yhteystiedot.

Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti rehtorin tai apulaisrehtorin kautta. Toimittajia ei pidä päästää koulun alueelle haastattelemaan oppilaita tai opiskelijoita tai työntekijöitä, koska se vain entisestään järkyttää heitä. Vakavan väkivaltilanteen tai sen uhkan ollessa kyseessä tiedottamisesta vastaa poliisiviranomainen.

Kriisitilanteiden hoidossa voidaan erottaa välittömät tukitoimet ja jatkotoimet. Välittömän tuen antamisen lisäksi kriisiryhmän tulee arvioida, tarvitaanko jatkossa tukitoimia sekä kuinka pitkään ja keille ne suunnataan.

Keskeinen kysymys tukitoimien suunnittelussa on, keitä kaikkia tapahtuma koskettaa ja ketkä ovat tuen tarpeessa. Oppilaan kuolema koskettaa vanhempien lisäksi ystäviä, luokkatovereita ja opettajia, mutta järkyttää myös muita oppilaita ja henkilöstöä. Siksi asiaa on hyvä käsitellä sekä koko koulun kanssa että oppilaan läheisten kanssa. Järkyttävät tapahtumat voivat koskettaa laajempaa yhteisöä, jolloin joudutaan pohtimaan yhteistyötä lähikoulujen tai tiedotusvälineiden kanssa.

8.8.6 Toimintamalleja eri kriisitilanteissa

1. Onnettomuus koulussa

- hälytä ambulanssi/muita aikuisia avuksi
- aloita ensiapu
- tieto terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen
- tieto rehtorille tai apulaisjohtajalle/tieto kriisiryhmälle/tieto henkilökunnalle
- oppilaat pois onnettomuuspaikalta
- silminnäkijät erilleen, heistä pidetään erityistä huolta
- ilmoitus huoltajille mahdollisimman pian
- asian käsittely luokassa

- kirjallinen viesti koteihin asiasta
- järkyttyneimmät oppilaat kotiin vain aikuisen mukana
- asian jälkipuintia henkilökunnan kanssa
- asian jälkipuintia luokassa (keskustelu luokassa)
- oppilaiden seuranta
- koulutapaturmasta tehdään tapaturmailmoitus vakuutusyhtiötä varten
- koulun apulaisjohtaja tai tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.

2. Oppilaan kuolema

- oppilaan kuolemasta ilmoittaa perheelle pappi, poliisi tai sairaala
- tiedon saanut opettaja informoi apulaisjohtajaa
- apulaisjohtaja tiedottaa opettajakunnalle
- luokanopettaja neuvottelee kriisiryhmän kanssa kuka on perheen kontaktihenkilö
- perheen toivomuksia koteihin tiedottamisesta noudatetaan
- keskustelu luokissa oppilaiden ikätason mukaisesti (tunteiden ilmaisussa apuna esim. piirtäminen, laulaminen)
- muistaminen
- lippu
- hiljainen hetki (oppilaan kuva, kynttilä, mahdollisesti surumusiikkia)
- sovitaan perheen kanssa surunvalittelukäynnistä kotiin ja osallistumisesta hautajaisiin
- oppilaiden seurantaa mahdollisen ulkopuolisen avun tarpeen vuoksi
- henkilökunnalle mahdollisuus jälkipuintiin.

3. Opettajan tai koulun muuhun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- apulaisjohtaja informoi henkilökuntaa/luokkaa yhteisesti salissa
- kriisiryhmä hankkii tarvittaessa ulkopuolista apua
- jälkipuinti henkilökunnalle
- keskustelut luokissa
- muistaminen
- lippu
- hiljainen hetki
- hautajaiset
- oppilaiden seurantaa.

4. Oppilaan lähiomaisen kuolema

- tieto apulaisjohtajalle, joka tiedottaa kriisiryhmää
- tieto oppilasta opettaville opettajille
- kotoa lupa kertoa asiasta muulle luokalle
- osanotto oppilaan suruun esim. kortilla, piirustuksilla
- opettaja valmistelee oppilaat vastaanottamaan kyseisen oppilaan tämän tullessa kouluun
- oppilaalle keskustelumahdollisuus
- oppilaan seurantaa.

5. Itsemurhan uhka

- puhu oppilaan kanssa
- älä jätä yksin
- tarjoudu pohtimaan yhdessä ongelmaa, älä yritä ratkaista sitä; kuuntele, älä vähättele tai tuomitse
- ongelma, jonka vuoksi oppilas on valmis tekemään itsemurhan, ei voi olla hetkesä ratkaistavissa
- ota yhteys kotiin ja tarvittaessa ensiapuun, joka arvioi oppilaan välittömän avun tarpeen
- oppilashuoltoryhmä toimimaan.

6. Itsemurha

Koskettaa aina koko kouluyhteisöä. Kodin kanssa sovittava, miten toimitaan. Jälkipuinti erittäin tärkeää, koska itsemurha nostattaa esiin esim. voimakasta syyllisyyttä.

- tieto apulaisjohtajalle, joka tiedottaa koulun henkilökuntaa ja kriisiryhmää
- tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin
- tiedote mahdollisista reaktioista ainakin oman luokan koteihin

- jälkipuinti henkilökunnalle
- erityinen tuki ja seuranta silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- keskustelut luokissa
- oppilaiden seurantaa
- muistaminen koulussa ja luokassa.

7. Vakava sairaus

- sovi huoltajan kanssa, mitä kerrotaan oppilaille
- oppilaan omaa mielipidettä kunnioitettava
- pyritään saamaan lupa kertoa luokan oppilaille ja muulle henkilökunnalle
- jälkipuintia sairaan, hänen ystäväpiirinsä ja luokan kanssa
- toimintaohjeet sairaskohtausten varalta
- lasten toiminnallisuuden ja myötätunnon kanavoiminen sairaan hyväksi
- oppilaiden seurantaa.

8. Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella

- apulaisjohtaja ottaa selville tosiasiat
- informoi muun henkilökunnan
- keskustelu luokissa
- tietoa kotiin tapahtuneesta ja mahdollisista reaktioista.

9. Väkivaltatilanne koulussa: Väkivaltaisen oppilaan kohtaaminen

- Toimi – älä käänny pois tilanteesta.
- Kehota lopettamaan väkivalta.
- Estä väkivallan jatkuminen. Hae mahdollisuuksien mukaan apua koulun muilta työntekijöiltä.
- Pyydä terveydenhoitajaa arvioimaan vammat. Älä arkaile pyytää poliisia paikalle puh. 112.
- Tiedota opettajalle ja apulaisjohtajalle.
- Tarvittaessa apulaisjohtaja kokoaa kriisi-/oppilashuoltoryhmän, joka järjestää kriisiapua.
- Ota yhteys oppilaan huoltajiin ja pyydä, että he hakevat oppilaan.
- Tarvittaessa poista oppilas luokasta. Huolehdi myös valvonnasta. Mikäli oppilas ei suostu poistumaan, pyydä paikalle toinen aikuinen.
- Tarvittaessa apulaisjohtaja evää oppilaalta koulunkäyntioikeuden loppupäiväksi tai rehtori pidemmäksi ajaksi.
- Tilanteessa mukana ollut aikuinen kirjoittaa muistion tapahtumista.

Väkivaltainen aikuinen koulussa

- Suojaa oppilaat esimerkiksi lukitsemalla ovi tai ohjaamalla heidät turvalliseen tilaan.
- Tiedota apulaisjohtajalle, joka tiedottaa muita koulussa olevia.
- Yhteys poliisiin.

8.8.7 Kriisin käsittely ja jälkihoito koulussa

Koulun kriisiryhmän tulee sopia tukitoimista: miten koulussa tarjotaan välitöntä psyykkistä tukea, miten asiasta tiedotetaan koteihin ja miten koteja tuetaan asian käsittelyssä. Kriisiryhmä voi ohjeistaa koulun aikuisia kohtaamaan lasten ajatuksia ja tunteita tapahtuneesta sekä rohkaista opettajia käsittelemään tapahtunutta luokissa. Toimintatavoista on hyvä myös kertoa oppilaille ja huolehtia siitä, että oppilaat ja vanhemmat tietävät, miten koulussa lähipäivinä toimitaan, mitä oppilailta odotetaan koulutyön suhteen ja millaista tukea on olemassa.

Koulussa tulee selvittää, voivatko kouluterveydenhoitajat, psykiatrinen sairaanhoitaja tai esim. seurakunta tarjota oppilaille rauhallista keskusteluhetkeä yksin tai ryhmässä. Myös koulun aikuisten keskinäiselle pohdinnalle tulee varata aikaa. On hyvä olla yhteydessä työterveyshuoltoon ja kartoittaa sen valmius tukea koulun henkilökuntaa.

Kannattaa myös selvittää, onko jollain vastuussa olevalla aikuisella sellainen elämäntilanne, että hän ei meneillään olevan henkilökohtaisen kriisin vuoksi voi osallistua

täysipainoisesti vaativan tilanteen hoitamiseen oppilaiden kanssa. Tällöin tulee sopia keskinäisestä työnjaosta.

Jos oppilaiden vanhemmat kaipaavat lisätietoa, voi olla hyvä järjestää vanhempainilta. Oppilashuollon henkilökunta voi osallistua siihen.

Monet opettajat, oppilaat ja kodit saavat tietonsa koululla tapahtuneesta kriisistä median välityksellä. Kuitenkin media välittää vain oman tulkintansa siitä, mitä on tapahtunut ja miksi kaikki tapahtui.

- Opettajakunta suunnittelee, miten kriisin uutisointia ja itse asiaa käsitellään koulussa. Tehdään työnjakoa eri aineiden kesken. Asiasta puhumista ja kirjoittamista jatketaan useamman viikon, ja siihen palataan vielä pitkän ajan jälkeenkin. Media todennäköisesti tuo uusia näkökulmia asiaan vielä pitkään.
- Oppilaille on tärkeä tarjota koulussa mahdollisuus kertoa ajatuksistaan ja kokemuksistaan, puhua siitä, mikä pelottaa tai askarruttaa. Monissa kodeissa puhutaan asioista yhdessä, mutta koulun tehtävä on erityisesti helpottaa niiden oppilaiden elämää, joilla ei kotona ole keskustelumahdollisuutta aikuisen kanssa. Puhumiseen valmiimmat nuoret rohkaisevat turvallisessa ryhmässä muitakin pukemaan ajatuksiaan sanoiksi.
- Ennen oppilaiden kanssa puhumista opettajien on hyvä vahvistaa itseään jakamalla aikuisyhteisön kesken tietojaan, tuntemuksiaan, kokemuksiaan ja pelkojaan.
- Mitä ajatuksia ja tuntemuksia tapahtumat ovat oppilaissa herättäneet? Oppilaat voivat kertoa kotona ja ystävien kanssa käymistään keskusteluista.
- Askarruttavia kysymyksiä voi koota nimettömänäkin. Niihin voi etsiä yhdessä vastauksia.

8.8.8 Muualla tapahtuneen kriisin käsittely

Erilaiset muualla tapahtuneet onnettomuudet, tapaturmat ja muut äkilliset kriisit voivat aiheuttaa reaktioita laajemmaltikin. Siksi on hyvä, että aiheita voidaan tarvittaessa käsitellä kouluissa. Ohessa on vinkiksi kriisipsykologi Eija Palosaaren keskusteluaiheita koululuokkaan. Aikuisen ei tarvitse olla viisas eikä osata vastata kaikkeen. Riittää, että aikuinen on turvallinen, uskaltaa näyttää omia tunteitaan ja samalla välittää luottamusta siihen, että näiden tunteiden kanssa selvittää.

Keskusteluaiheita koululuokkaan äkkikriisin jälkeen

On tärkeää että koulun ja kodin aikuiset ovat valmiita keskustelemaan lasten ja nuorten kanssa tuoreesta järkyttävästä tapahtumasta. Keskustelutuokioiden ei tarvitse olla pitkiä. Keskustelun keskeinen ote on tässä-ja-nyt.

- *Mitä todella on tapahtunut*

Varmistetaan faktat senhetkisen tiedon mukaisiksi.

- *Miten sait tietää*

Missä olit, mitä olit tekemässä juuri silloin.

- *Mitä ajattelit*

Käydään läpi ajatukset tapahtuman/tiedon saamisen hetkellä.

- *Mitä tunsit*

Tunteet saattavat herätä vasta myöhemminkin. Usein on ensin vain kummastusta ja järkytystä, tai tunteiden puutetta.

- *Entä miten keho reagoi*

Kehossa voi tapahtua muutoksia (jännittymistä, kipuja, levottomuutta..) huomaamatta – ne palautuvat.

- *Miten voi auttaa itseään/toista eteenpäin*

Puhuminen, muistelu, arki, liikunta...

- *Mitä koulupäivän jälkeen tapahtuu*

Välitetään kotiin tietoa että asiaa on käsitelty koulussa ja kannustetaan puhumaan myös kotona.

9 LAINSÄÄDÄNTÖÄ

9.1 Opiskelijahuollon käsite ja ohjaavat normit

Opiskelijahuolto on opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa.

Lukiolain (628/98) § 10 ja 11 sekä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/98) §13 määrittelevät koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta kodin ja oppilaitoksen väliseen yhteistyöhön sekä opiskelijahuollon järjestämisestä.

Opetushallitus on määrännyt opiskelijahuollon tavoitteista, tehtävistä ja järjestelyistä lukion opetussuunnitelman perusteissa (opetushallituksen määräys 33/011/2003). Oppilashuoltopalveluihin sisällytetään kansanterveyslaissa (66/1972, §14) ja asetuksessa (802/92, §2) tarkoitettu kouluterveydenhuolto ja lastensuojelulaissa (2007/417) ja asetuksessa (1010/83) § 2a (muutos 546/90) tarkoitettu kasvatuksen tukeminen.

Laki kansanterveyslain muutoksesta (626/2007) muutti opiskelijaterveydenhuollon käsitteen opiskeluterveydenhuolloksi. Se kattaa kokonaisuudessaan toisen asteen oppilaitokset. Päätöksellä siirrettiin lukiot pois kouluterveydenhuollon piiristä. Lain 14 §:n 1 momentin 6) kohdassa säädetään, että lukion sijaintikunnan terveyskeskuksen velvollisuutena on ylläpitää lukioiden ja muiden asetuksella säädettävien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta opiskeluterveydenhuoltoa. Kaikki lait asetuksineen ohjaavat myös palvelujen sisältöä. Kansanterveyslain mukaan kouluterveydenhuoltoon kuuluu terveydellisten olojen valvonta, oppilaiden terveyden- ja sairaanhoito sekä hammashuolto. Lastensuojelulaki ja -asetus määrittävät kunnan velvollisuudesta järjestää riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi. Velvollisuuteen sisältyvät myös toimenpiteet koulujen ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi.

9.2 Ilmoitusvelvollisuus

Lastensuojelulaki 2007/417, 25§: ”mm. Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen ... opetuksen tai koulutuksen järjestäjän ... palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.”

Lastensuojeluilmoituksen voi tehdä opiskelijahuoltoryhmän nimissä, mutta siinä on aina ilmoitettava lukion yhteyshenkilö. Jos opiskelijahuoltoryhmä tekee lastensuojeluilmoituksen, on suositeltavaa kirjata, keitä ryhmässä oli paikalla, kun ilmoituksen tekemisestä päätettiin.

Ilmoitusvelvollisuus kuuluu jokaiselle lukiossa työskentelevälle, kun on kyse alaikäisestä opiskelijasta.

9.3 Salassapito ja tietosuoja

Lukiolaki 32 §: Opiskelijaa koskevaa, opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voidaan vaihtaa opetushenkilöstön, terveydenhuollon tai muusta oppilashuollosta vastaavien henkilöiden kesken.

- Opiskelijaa koskeva päätöksenteko, opiskelijahuolto ja opiskelijahuollon palvelujen toteuttaminen sekä opetuksen järjestäjän lakisääteiset tehtävät edellyttävät opiskelijaa koskevia tietoja.
- Opiskelijan asemaa suojaa luottamuksellisuus, joka ilmenee lainsäädännössä salassapitovelvollisuutta koskevinä säännösinä.

- Lukiolain mukaan salassapito koskee tietoja, joita koulutukseen liittyviä tehtäviä hoidettaessa on saatu tietää opiskelijoiden, henkilöstön tai heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta.
- Vaitiolovelvollisuus koskee myös suullista tietoa. Vaikka koko lukion henkilökunta on vaitiolovelvollinen, yksittäisen opiskelijan henkilökohtaisia asioita ei saa käsitellä yleisesti esimerkiksi henkilöstön kokouksissa tai opettajanhuoneessa.

Salassapitoperusteista säädetään laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999). Opiskelijahuollon kannalta tärkeimmät salassapitoperusteet sisältyvät 24 §:n 1 momentin 25, 30 ja 32 kohtaan.

- Lain 24§:n mukaan salassa pidettäviä asioita ovat mm. oppilashuoltoa koskevat asiakirjat sekä oppilashuoltoryhmän työskentelystä tehdyt kirjaukset, tiedot terveydentilasta, sosiaalihuollon asiakkuus, psykologiset testit/tutkimukset, henkilön yksityiselämä.
- Yllä mainitun pykälän 30 kohdan mukaan oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ovat ehdottomasti salassa pidettäviä. Pykälässä tarkoitettuihin oppilashuoltoa koskeviin asiakirjoihin sisältyy usein muun muassa lapsen ja nuoren terveydentilaa tai hänen perheensä yksityiselämän piiriin kuuluvia tietoja, jotka jo sinällään ovat salassa pidettäviä.
- Huoltajalla on oikeus saada tietoonsa opiskelijahuoltoryhmässä käsitellyt asiat oman lapsensa kohdalta.
- Yksittäisen nuoren asiassa kirjataan asian esille tuoja, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet, seuranta ja vastuuhenkilö(t). Tehty muistio on virallinen, ja se on näytettävä pyydettyä opiskelijalle. Kirjausten avulla voidaan myöhemmin osoittaa, miten asiaan on puututtu. Omat henkilökohtaiset muistiinpanot eivät ole julkisia. Asiakirjoja on säilytettävä lukitussa tilassa erossa työntekijän henkilökohtaisista muistiinpanoista. Kirjaukset on tehtävä niin, että salassa pidettävät merkinnät ovat tarvittaessa eroteltavissa muista.

Säilytysajat ovat

- Oppilashuollon muistiot 10 v.
- Erityistilanteista tehdyt (ilmoitus tapahtuneesta) muistiot 20 v.

Viranomaisten välinen yhteistyö: julkisuuslain 29.1§: viranomainen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos:

- tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen *nimenomaisesti* (salassapidon/ vaitiolovelvollisuuden estämättä) säädetty,
- se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa. Esimerkiksi koulutuksen järjestäjä on velvollinen antamaan sosiaalihuollon viranomaiselle sen pyynnöstä salassapitovelvollisuuden estämättä hallussaan olevat sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset, jotka viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän vuoksi ovat välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, sosiaalihuollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi sekä viranomaiselle annettujen tietojen tarkastamista varten.
- Sosiaalihuollon viranomaisilla on tiedonsaantioikeus, mutta he eivät ole velvollisia luovuttamaan salassa pidettäviä tietoja oppilaitokselle.
- Salassapito-ongelmia voidaan välttää pyytämällä huoltajan suostumus käsitellä asiaa opiskelijahuollossa sekä yhteistyössä koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa.
- Huoltajan suostumus voidaan pyytää kirjallisena, mutta suullinen suostumus riittää. Suostumuksessa on nimettävä käsiteltävä asia.

9.4 Erityistä tukea säätelevät lait ja asetukset

Lukiolainsäädäntöön ei sisälly säännöksiä erityisopetuksesta. Lukiossa opiskelijaa ei voida nimetä erityisopiskelijaksi eikä hänelle voida laatia henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa (HOJKS). Lukiolain 13 §:n mukaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, mikäli se mm. on perusteltua opiskelijan terveydentilaan liittyvistä syistä. Asiassa tulee kuulla opiskelijaa. Opiskelijalla on oikeus tehdä muutosvaatimus lääninhallitukselle lukiolain 13 §:n perusteella toteutetuista erityisistä tukitoimista ja erityisjärjestelyistä (Lukiolaki 2003, 34§).

Lukiolainsäädäntöön ei sisälly varsinaisia tukipalveluita koskevia säännöksiä. Lukiolain 29 §:n mukaisesti vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevalle opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin muiden viranomaisten avustajapalveluihin, muihin opetuspalveluihin ja opiskelijahuollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin erikseen säädetään.

9.5 Erityistä tukea ylioppilastutkinnossa koskevat säädökset

Ylioppilastutkinnon järjestämiseen liittyvät seuraavat säädökset, jotka edellyttävät erityisten opetusjärjestelyjen toteuttamista:

- Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä 672/2005, § 8. Jos kokelaan koesuoritukselta on heikentänyt jokin erityisen painava peruste, ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon.

- Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta 915/2005, § 6. Jos kokelaalla on luku- tai kirjoitushäiriö, hänen kokeensa voidaan järjestää poikkeavasti. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella.

- Ylioppilastutkintoasetuksen (15.2.2001/144) 14 §:n mukaan erityisen sairauden, vamman tai muun niihin verrattavan syyn, esimerkiksi lukivaikkeuden, vuoksi opiskelijalla on oikeus saada erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi. Ylioppilastutkintolautakunta on määrännyt, mitä erityiset opetusjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa voivat olla sekä mitä lausuntoja niiden saamiseksi tarvitaan.
<http://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityis/>

- Lukivaikkeuksisen opiskelijan erityiset opetusjärjestelyt ylioppilaskirjoituksissa voivat olla:

- pitkätaukoinen kuullun ymmärtämiskokeen äänite
- lisäaika kuullun ymmärtämiskokeen lopussa
- lisäaika kirjallisessa kokeessa
- isokirjaimiset tehtävät
- oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta tai kirjoituskonetta erillisessä koetilassa
- vapautus äidinkielen kokeen puhtaaksi kirjoittamisesta musteella tai kuulakynällä
- erillinen koetila
- Vieraskieliset opiskelijat saavat pyytäessään vieraskielisyyslausunnon ylioppilastutkintoa varten. Lausunnon kirjoittaa lukio. Lausunto merkitään tiedoksi Priimukseen.

9.6 Opiskelijan ja huoltajan oikeudet ja velvollisuudet

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. (LL § 21)

Opiskelijalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä opinto-ohjausta. (LL § 22) Opiskelijalla on myös oikeus lukea hyväkseen lukion oppimäärään muualla suoritettujen opintojen, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opetussuunnitelman mukaisia. Päätös muualla suoritettujen opintojen hyväksilukemisesta tulee sitä erikseen pyydettyä tehdä ennen mainittujen opintojen aloittamista. (LL § 23)

Lukion oppimäärä tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä myönnetä suoritusajasta pidennystä. Opiskelija, joka ei ole suorittanut lukion oppimäärää mainitussa ajassa, katsotaan eronneeksi. Eronneeksi katsotaan myös sellainen opiskelija, joka pätevää syytä ilmoittamatta on poissa opetuksesta, jos on ilmeistä, ettei hänen tarkoituksenaan ole jatkaa opintoja. (LL § 24)

Opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta. Hänen on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäydyttävä asiallisesti. (LL § 25) Opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä, taikka menettelee

vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi tai opintojen jäljellä olevaksi ajaksi.

Opetusta häiritsevä opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai oppilaitoksessa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsiiin opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi, taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Jos opiskelija on tutkimuksen alaisena rikoksesta, häneltä voidaan tutkimuksen ajaksi pidättää oikeus opiskeluun, jos se opiskelijan tekemäksi epäiltyyn rikokseen tai siihen liittyviin seikkoihin nähden on perusteltua. (LL § 26)

Ennen kurinpitopäätöksen toimeenpanemista on kuultava opiskelijaa sekä ennen kurinpitorangeistuksen antamista on opiskelijan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuuluksi. Muista 26 §:n pykälän toimenpiteistä on ilmoitettava opiskelijan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa oppilaitoksen sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. (LL 26 a §)

Koulutuksen järjestäjän tulee varata opiskelijoille mahdollisuus osallistua koulutuksen kehittämiseen sekä kuulla opiskelijoita ennen opintoihin ja muihin opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavien päätösten tekemistä. (LL § 27)

Vammaisella tai muusta syystä erityistä tukea tarvitsevilla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, muihin opetuspalveluihin ja opiskelija-huollon palveluihin sekä erityisiin apuvälineisiin siten kuin siitä erikseen säädetään. (LL § 29) Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että opiskelija tietää hänen käytettävissään olevista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palveluista. Häntä myös ohjataan hakeutumaan näihin palveluihin.

Lukioasetuksen mukaan opiskelijan työskentelystä ja opintojen edistymisestä on annettava riittävän usein tietoa opiskelijalle ja hänen huoltajalleen. Opiskelijalla on myös oikeus saada tietoa arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. (Lukioasetus 810/1998, 6§) Lukiolaisen huoltajalla on ensisijainen vastuu nuoren hyvinvoinnista. Huoltajan tulee turvata nuoren tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Lastensuojelulaki 417/2007, 2§) Lukio tukee kotien kasvatustehtävää ja toimii yhteistyössä huoltajien kanssa.

9.7 Opiskelijan vaikutusmahdollisuudet lukiossa

Lukiolain mukaan jokaisella oppilaitoksella tulee olla opiskelijoista muodostuva oppilaskunta, jonka tehtävänä on edistää opiskelijoiden yhteistoimintaa ja koulutyötä. Oppilaskunta käyttää opiskelijoiden puhevaltaa päätettäessä opintoihin ja muihin opiskelijoiden asemaan olennaisesti vaikuttavista asioista. (LL § 31) Oppilaskunnan jäseniä ovat kaikki koulun opiskelijat ja sitä johtaa oppilaskunnan yhteisesti valitsema hallitus. Oppilaskunta on olemassa vaikuttaakseen ja kehittääkseen koulun asioita. Kaikkea, mihin mielikuvitus ja voimat lakien ja koulujen järjestyssääntöjen puitteissa antavat mahdollisuuden, voi ja saa oppilaskunta tehdä.

Erilaisiin kyselyihin aktiivisesti vastaamalla opiskelija voi vaikuttaa lukion toimintaan ja sen kehittämiseen. Laajempina kyselyinä toteutetaan kahden vuoden välein valtakunnallinen kouluterveystutkimus, jonka tuloksista työyhteisö valitsee muutamia kehittämiskohteita. Myös jaksojen päättyessä kerätään opiskelijoilta palautetta suoritetuista kursseista, niiden sisällöistä ja opetusmenetelmistä.

LIITTEET

LIITE 1

Taustatietolomake toisen asteen opiskelun järjestämiseksi

Hyvä opiskelija ja huoltaja!

Tämä lomake tukee opintojen sujuvaa alkamista ja auttaa opintojen suunnittelussa. Nämä siirtymätiedot ovat luottamuksellisia ja niitä käytetään vain opetuksen järjestämiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Lomake on opettajien ja opiskelijahuollon työntekijöiden käytössä tarvittaessa. Vie täytetty lomake siihen oppilaitokseen, johon sinut on hyväksytty, varmistaessasi opiskelupaikan vastaanottamisen.

1. Opiskelija	Nimi Namma	Henkilötunnus	Puhelinnumero
	Osoite	Postinumero ja -toimipaikka	
	Sähköpostiosoite		
	Kansalaisuus	Äidinkieli	

2. Huoltaja(t)	Nimi	Nimi
	Osoite	Osoite
	Postinumero ja -toimipaikka	Postinumero ja -toimipaikka
	Puhelinnumero	Puhelinnumero

3. Tietoja peruskouluopinnoista	Koulun nimi
	Päättötodistuksen keskiarvo
	Missä oppiaineissa menestyit hyvin?
	Mitkä oppiaineet olivat sinulle vaikeita?
	Missä paikoissa olet ollut TET-jaksoilla?

4. Opiskeluun vaikuttavat asiat	Olen saanut erityisopetusta (rastita)	Missä aineissa	Millä luokalla
	__erityisluokalla/pienryhmä	_____	_____
	__osa-aikainen erityisopetus	_____	_____
Opiskeluuni vaikuttavia muita asioita (esim. yksilöllistetyt oppimäärät)			

5. Lisätietoja	Mitä muuta haluat saattaa koulun tietoon? Esim. allergiat, sairaudet yms.
-----------------------	---

Tiedonsiirtolupa Tässä lomakkeessa luovuttamiani tietoja voidaan käyttää opetukseni järjestämisen tukena.

6. Allekirjoitukset	Paikka ja aika	
	Opiskelijan allekirjoitus	Huoltajan allekirjoitus

Muista palauttaa lomake oppilaitokseen ilmoittautuessasi!

LIITE 2

Lukemisen ja kirjoittamisen Itsearviointi

Nimi _____

Ohjantaryhmä _____

Laita rasti sinulle sopivaan ruutuun tai täydennä

1. Mikä on äidinkielesi?

suomi

saame

ruotsi

muu, mikä? _____

Jos äidinkielesi ei ole suomi, minkä ikäisenä aloit opetella suomen kieltä? _____

2. Miten suhtaudut vapaa-ajan lukemiseen?

Pidän lukemisesta paljon.

Pidän lukemisesta jonkin verran.

En pidä lukemisesta.

3. Kuinka paljon harrastat lukemista vapaa-aikana-si? Luen kirjoja (romaaneja, tieto- ja harrastuskirjoja)

lähes päivittäin

joskus

en koskaan

Luen sanomalehtiä tai aikakauslehtiä

lähes päivittäin

joskus

en koskaan

Luen sarjakuvia

lähes päivittäin

joskus

en koskaan

Käytän sähköpostia tai internetiä

päivittäin

joskus

en koskaan

4. Miten lukemaan ja kirjoittamaan oppiminen sujuvat sinulta?

hyvin

hitaammin kuin muilta

5. Saitko erityisopetusta lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin?

luokilla 1-2 en koskaan

joskus

säännöllisesti

luokilla 3-6 en koskaan

joskus

säännöllisesti

luokilla 7-9 en koskaan

joskus

säännöllisesti

6. Arvioi seuraavia taitoja verrattuna ikäisiisi nuoriin. Laita rasti sen vaihtoehdon kohdalle, jonka arviot sopivan sinuun.

	olen parempi kuin muut	olen yhtä hyvä kuin muut	olen huonompi kuin muut
Lukemisen nopeudessa			
lukemisen virheettömyydessä			
lukemisen ymmärtämisessä			
oikeinkirjoituksessa			
ainekirjoituksessa			

Tarvitsetko tukea seuraavissa taidoissa?

	en tarvitse tukea	tarvitsen tukea
Lukemisen nopeudessa		
lukemisen virheettömyydessä		
lukemisen ymmärtämisessä		
oikeinkirjoituksessa		
ainekirjoituksessa		

7. Onko lähisukulaisillasi lukemisen ja kirjoittamisen vaikeutta?(äiti, isä, veli, sisko, isovanhemmat)

ei kyllä

Kenellä? _____

8. Oliko sinulle peruskoulussa laadittu yksilöllinen opetus- tai oppimissuunnitelma johonkin oppiaineisiin?

ei ollut oli, mihin

9. Mitkä olivat numerosi viimeisimmässä todistuksessasi?

äidinkieli ja kirjallisuus _____

englanti _____

ruotsi _____

matematiikka _____

10. Mikä oli kaikkien aineiden keskiarvosasi viimeisimmässä todistuksessasi?

Kiitos vaivannäöstäsi!

Lähde: L.Holopainen, L.Kairaluoma, J.Nevala, T.Ahonen & M.Aro. 2004. Lukemisen ja kirjoittamisen itsearviointilomake. Lukivaikeuksien seulontamenetelmä nuorille ja aikuisille. Niilo Mäki Instituutti.

LIITE 3

Mitä on lukivaikeus? Kyselylomake

Nimi _____

Ryhmä _____

___ kaksoiskonsonantit tuottavat vaikeuksia

___ kirjaimia puuttuu tai ne vaihtavat paikkaa

___ b-d, b-p, t-d, k-g, i-e, nk-ng, jne. voivat sekaantua

___ numerot vaihtavat paikkaa

___ sekä lukiessa että kirjoittaessa voi sanan loppu tai lyhyt sana jäädä pois

___ käsiala on vaikeasti luettava

___ vaikeuksia pitkän ja lyhyen vokaalin erottamisessa/kirjoittamisessa

___ vaikeuksia pitkien sanojen ymmärtämisessä ja ääntämisessä

___ jotkut sanat ääntyvät jatkuvasti väärin

___ epäselvä puhe

___ ääneenlukeminen on vastenmielistä

___ lukeminen on hidasta

___ tekstissä rivien seuraaminen ja uuden rivin löytäminen vaikeaa

___ kirjaimet tuntuvat hyppivän paperilla, tai ne ovat epäselviä tai toisiinsa liimaantuneita

___ itse luetun tekstin ymmärtäminen on vaikeaa, sama teksti toisen lukemana täysin ymmärrettävää

___ nopea väsyminen, pään ja silmien särkyä lukiessa

___ vaikea ehtiä lukea TV:n tekstejä

___ huonommuuden tunne suhteessa toisiin

___ vaikeuksia yksinkertaisenkin luetun tekstin ymmärtämisessä, jos odotetaan nopeaa vastaamista

___ nimien muistaminen vaikeaa

___ oikea ja vasen, itä ja länsi sekaantuvat helposti

___ aika- ja päivämäärät sekaantuvat helposti

___ vaikeuksia kuukausien luettelemisessa

___ vaikeuksia aritmetiikassa esim. lukujen oikea järjestys yhteen- ja vähennyslaskuissa

___ kertotaulun oppiminen vaikeaa

___ numerosarjoissa numeroiden paikat vaihtuvat

___ lauseiden muistaminen ja toistaminen vaikeaa

___ riimien hahmottaminen vaikeaa

___ suunnissa ja jaksotuksissa vaikeuksia

___ symbolien ymmärtämisessä ja oikeassa hahmottamisessa vaikeuksia

___ keskittyminen helposti häiriytyvää

___ hitaus/hätäisyys

Tuntuiko tutulta? Jos tunnistit useampia kohtia (laske), kannattaa asia selvittää!

Tulos: ___/32

___ Haluaisin lisätesteihin

Allekirjoitus

Lähde: Liite 2. 2000. Teoksessa Anna-Maija Hintikka (toim.) Erilaisesta oppijasta erinomaiseksi oppijaksi. Kokemuksia erilaisesta opettamisesta ja erilaisesta oppimisesta. Helsingin seudun erilaiset oppijat ry. Jyväskylä: Gummerus.

LIITE 4

Kyselylomakkeita täydentävän henkilökohtaisen haastattelun runko

- Milloin opit lukemaan ja kirjoittamaan? Tuottiko lukemaan oppiminen vaikeuksia?
- Saitko peruskoulussa erityisopetusta lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuksiin?
- Onko lukivaikeutta todettu suvussa? Kenellä?
- Millainen koululainen olet ollut? Mitkä ovat olleet lempiaineitasi? Onko joidenkin aineiden opiskelu tuottanut vaikeuksia? Jos on, niin minkä aineiden? Minkälaisissa tilanteissa vaikeuksia ilmenee helpoiten?
- Miten lukio-opintosi ovat alkaneet? Miten kuvailisit lukio-opiskelua?
- Kuinka paljon aikaa käytät päivittäin läksyjen lukemiseen?
- Miten opiskelet vieraita kieliä? oppimisen tavat -> kartoitetaan opiskelijan oma ja luontaisin tapa oppia vierasta kieltä -> tietoisuus omasta oppimisesta ja oppimisstrategioista -> kehittämisen paremmiksi
- Miten opiskelet reaaliaineita?
- Miten opiskelet matematiikkaa?
- Miten selviydyt harrasteaineissa?

Lähde: Hintikka A-M. 2004. Lukivaikeuksien testaamisesta. Teoksessa Kromosomeista kaksoiskonsonantteihin: Lukibussin matkakirja. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

LIITE 5

Utsjoen saamelaislukio. **Opiskelijahuoltoryhmän muistio**

päivämäärä ___/___ 20___

Läsnäolijat

Muistion kirjoittaja

Opiskelijan nimi

opiskelija paikalla ___ huoltaja paikalla ___

Asian esille tuoja

Aihe

Toimenpiteet

Vastuuhenkilö(t)

Seuranta

LIITE 6

Erityisen pedagogisen tuen suunnitelma (salassa pidettävä)

Lukio _____ Ryhmä _____ RO _____
Opiskelijan nimi _____ Puh. _____

1. Erityisen tuen peruste

- __lääkäriin lausunto
- __erityisopettajan lausunto
- __psykologin lausunto
- __jokin muu lausunto, mikä? _____

2. Lukio-opiskelun tuki:

2.1 Oppitunneilla huomioitavat asiat:

- Selkokieli (mamuli)
- Ennen oppituntia annettavat tuntityöskentelyä helpottavat avainsanat, tiivistelmät, muis-tiinpanot, tuntirunko, aikajana, ...
- Pitkätaukoiset kielten kuunteluäänitteet
- Isofonttinen oppimateriaali
- Oppitunnin nauhoitusmahdollisuus
- _____

2.2 Muut tukimuodot:

- äänikirjat (Celia)
- tietokoneen käyttö
- lisäaika kirjallisissa kokeissa
- aineenopettajan antama tukiopetus
- terveydenhoitajan/psykologin antama tuki
- erityisopettajan yksilöllinen tuki/kurssille osallistuminen
- _____

2.3 Kurssin arviointi:

- Vaihtoehtoiset tavat näyttää osaamisensa ja taitonsa; suullinen koe, paperikoe, portfolio, haastattelu, tekniset apuvälineet (nauhuri, video, kamera, pp-esitys..)
- _____

3. Ennakkosuunnitelma mahdollisista erityisjärjestelyistä ylioppilaskirjoituksissa

- __pitkätaukoinen kuullunymmärtämiskokeen äänite
- __lisäaika kuullunymmärtämiskokeen lopussa
- __lisäaika kirjallisessa kokeessa
- __isokirjaimiset tehtävät
- __erillinen koetila
- __oikeus käyttää vastausten kirjoittamiseen tietokonetta
- __vapautus äidinkielen kokeen puhtaaksi kirjoittamisesta
- __jokin muu, mikä? (lisäselvitys tarvittaessa erillisellä liitteellä)

4. Seurantakokous vuosittain;

____/____20____, ____/____20____, ____/____20____

Toimenpiteet liitteenä. Alkuperäinen suunnitelma liitteineen säilytetään koulun arkistossa

Erityisen tuen suunnitelmasta tiedotetaan opiskelijahuoltoryhmälle sekä opiskelijan kanssa sovi-tulla tavalla

- __kaikille lukion opettajille
- __vain seuraavien aineiden opettajille: _____

Paikka ja aika _____

Opiskelijan allekirjoitus

Koulun edustajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Opiskelun erityinen tuki

Erityisen tuen tarkoituksena on auttaa ja tukea opiskelijaa siten, että hänellä on tasavertaiset mahdollisuudet suorittaa lukio-opintonsa. Erityistä tukea tarvitsevat sellaiset opiskelijat, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai joiden opiskelun edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden vuoksi. Lisäksi erityisen tuen piiriin kuuluvat opiskelijat, jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea. Opiskelijalla voi olla erityisen tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi. (Nuorten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteet, OPH 2003)

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu voidaan lukiolain (629/1998) 13 §:n (muutettu lailla 478/2003) mukaan järjestää osittain toisin kuin lukiolaissa ja -asetuksessa ja lukion opetussuunnitelmassa määrätään. Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, hänen tulee valita sen tilalle muita opintoja niin, että säädetty kurssien vähimmäismäärä täyttyy.

Lukiolain 13 §:ssä tarkoitettut oppimistilanteet ja kokeet tulee järjestää siten, että opiskelijan yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Opiskelijalle voidaan laatia suunnitelma, johon kirjataan, miten yksilölliset toimenpiteet voidaan toteuttaa.

Jos opiskelijan kielenkehityksen häiriö tulee ilmi vasta lukiossa, tukitoimien suunnittelu ja toteuttaminen tulee aloittaa välittömästi.

Opetussuunnitelmassa määritellään, miten erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja tukitoimet järjestetään.

LIITE 7

Ilmoitus tapahtuneesta

numero _____/ 20____

(arkistoitava 20 vuotta)

Kiusaaminen/uhkaaminen/väkivallanteko/muu:

Ilmoittaja

Asianosaiset

Tapahtumassa muut läsnä olleet

Ilmoittajan selostus tapahtuneesta

Asianosaisten kirjalliset selvitykset liitteenä _____ kappaletta

Kuulemispäivä ja läsnäolijat

Sovitut toimenpiteet ja vastuuhenkilöt

Liitteeksi muistio seurannasta

Päiväys _____ . _____ 20 _____

Muistion kirjoittajan allekirjoitus ja nimen selvennys